Молдовська мова

5-9 класи

Проект програми

для загальноосвітніх навчальних закладів

з навчанням молдовською мовою

NOTIȚĂ EXPLICATIVĂ

Obiectivele şi sarcinile instruirii

Programa la limbă moldovenească pentru instituţiile de învăţământ general cu limba moldovenească de predare este alcătuită în baza noilor „Standarde de stat pentru şcoala de bază şi şcoala medie” ale Ministerului Învăţământului şi Ştiinţei din Ucraina (hotărîrea Cabinetului de Miniştri al Ucrainei din 23.11.2011 nr. 1392) și competențelor de bază ale noii școli ucrainene.

Cursul contemporan al limbii moldoveneşti în clasele 5-9 presupune studierea limbii materne ca mijloc de cunoaştere şi comunicare. Limba moldovenească este nu numai obiect de studiu, dar constituie disciplina de bază, care asigură, înainte de toate, succesul şcolar al elevului. Fără însuşirea limbii moldoveneşti literare, întregul proces de instruire în şcoală este lipsit de cel mai important suport.

Studierea limbii moldoveneşti în şcoala de bază contribuie la formaea concepţiei umane, a lumii spirituale a individului, a valorilor morale şi estetice, lărgeşte interesul de cunoaştere a elevului, astfel educîndu-i stima faţă de tradiţiile poporului său şi atitudinea tolerantă faţă de tradiţiile altor popoare, contribuind la formarea cetăţeanului statului Ucraina, care percepe şi împărtăşeşte valorile naţionale şi general-umane.

Ca disciplină primordială, cursul contemporan al limbii moldoveneşti admite studierea limbii ca factor al cunoaşterii şi comunicării.

Formarea deprinderilor şi priceperilor de a stăpîni liber limba moldovenească în toate tipurile de comunicare (audiere, citire, comunicare, scriere) pe baza însuşirii de către elevi a ştiinţei despre limbă constituie obiectivul principal al instruirii.

Acest obiectiv poate fi realizat doar prin rezolvarea următoarelor **sarcini:**

● familiarizarea elevilor cu un anumit volum de cunoştinţe despre limba moldovenească (structură, funcţii, provenienţă, dezvoltare şi rolul ei);

● formarea motivării constante a studierii limbii materne, educarea gustului estetic şi expresivităţii limbii moldoveneşti, stima şi interesul faţă de studierea limbii de stat, a limbiilor moderne şi a limbilor altor popoare;

●formarea la elevi a competențelor de comunicare (este raţional şi justificat să se utilizeze mijloacele de limbă în diferite situații în viaţa de toate zilele, sfere de comunicare, respectînd normele etichetului moldovenesc).

● a-i obişnui pe elevi să folosească abundenţa mijloacelor lingvistice, contribuind mereu la îmbogăţirea vocabularului, la dezvoltarea şi la perfecţionarea structurii gramaticale a vorbirii, stăpînirea culturii comunicării, polemicii şi a gîndirii critice în diferite sfere de activitate;

● însuşirea de către elevi a normelor limbii literare moldoveneşti;

● formarea deprinderilor şi priceperilor de comunicare în situaţii diverse, folosind, justificat, mijloacele lingvistice şi respectînd normele unei comunicări corecte;

● formarea priceperilor şi deprinderilor: ortoepice, gramaticale, lexicale, ortografice, stilistice necesare pentru scrierea corectă;

● dezvoltarea şi perfecţionarea competenţelor creative ale elevilor.

Noţiunile teoretice despre limbă, normele limbii literare, cerinţele despre dezvoltarea limbii, a priceperilor şi deprinderilor contribuie la realizarea tuturor sarcinilor.

În cadrul orelor de limbă moldovenească este posibilă soluţionarea unor sarcini pedagogice educative, dezvoltarea gîndirii elevilor şi formarea deprinderilor de a-şi îmbogăţi, de sine stătător, cunoştinţele, de a-şi perfecţiona cultura vorbirii.

Posibilităţile de educaţie ale cursului de limba moldovenească sînt asigurate de noţiunile generale despre limbă, de influenţa profesorilor, de organizarea raţională a întregului proces de învăţămînt, de materialul didactic, de tematica comunicărilor orale şi scrise ale elevilor.

Fiecare progamă pentru clasele 5-9 este formată din patru linii de conținut (comunicare, lingvistică, socioculturală şi de activitate).

Materialul, folosit în cadrul orelor de limba moldovenească, trebuie să exprime valorile spirituale umane: dragostea faţă de om, generozitatea, caritatea, onestitatea, hărnicia, dragostea făţă de patrie, ocrotirea naturii ş.a.

Conţinutul materialului trebuie să poarte un caracter cultural naţional. E necesar să se folosească elementele ce ţin de plaiul natal, istoirie, cultură, tradiţii şi viaţa poporului moldovenesc.

Prin intermediul orelor de limba maternă are loc educaţia estetică care poate fi înfăptuită, în primul rînd, prin formarea noţiunilor despre frumosul în limbă, prin dezvoltarea necesităţii perfecţionării estetice a vorbirii elevilor.

Studierea limbii moldoveneşti contribuie şi la dezvoltarea gîndirii logice a elevilor. În timpul instruirii, ei dobîndesc deprinderi de analiză, comparare, confruntare, generalizare a faptelor de limbă; se obişnuiesc să aducă exemple necesare, argumente, să facă concluzii, să selecteze, să sistematizeze materialele corespunzătoare temei şi ideii principale de comunicăre; să elaboreze planuri şi teze, să construiască o comunicare corectă, logică; să întocmească conspecte.

În procesul însuşirii limbii moldoveneşti, elevii au posibilitate să obţină cunoştinţe de sine stătător, lucrînd cu literatura suplimentară, cu dicţionarele, să-şi verifice corectitudinea şi oportunitatea propriei comunicări.

Structura şi conţinutul programelor
Particularităţile organizării procesului instructiv-educativ

Structura şi conţinutul programelor corespund *„Standardelor de stat pentru şcoala de bază şi şcoala medie”* ale Ministerului Învăţământului şi Ştiinţei din Ucraina.

Materia pe care o conţin programele de limba moldovenească pentru clasele 5–9 este o continuare a cursului de limbă maternă din ciclul primar, de aceea profesorii trebuie să cunoască şi programele de limba moldovenească pentru clasele 1–4, volumul de cunoştinţe, priceperile şi deprinderile pe care le posedă elevii, întrucît ele constituie temelia asimilării cu succes a limbii.

În programele şcolii de bază (clasele 5-9) **linia de conţinut comunicativă** este oglindită în primul compartiment “Comunicarea”, care conţine informaţii despre activităţile de comunicare (audiere, citire, vorbire, scriere).

Sumarul liniei de conţinut comunicative se predă în baza principiului structurii sistematice, care presupune complicarea treptată şi aprofundarea noţiunilor comunicative.

Linia de conţinut lingvistică corespunde compartimentului doi “Cunoştinţe de limbă (forme gramaticale şi relaţiile dintre ele).

Linia de conţinut socioculturală este prezentată în compartimentul trei “Tematica instruirii socioculturale” şi în temele “Introducere”.

Linia de actvitate este oglindită în “Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor”, care prezintă o serie de activităţi prin care se vor realiza competenţele comunicative, lingvistice. Cerinţele faţă de cunoştinţele şi deprinderile elevilor sînt formulate pentru fiecare din cele două compartimente: comunicare şi cunoştinţe de limbă.

Ultimele două linii (socioculturale şi de activitate) sînt un mijloc de realizare a obiectivelor principale a studierii limbii moldoveneşti în şcoala de bază.

Cerinţele pentru asimilarea conţinutului liniilor de conţinut comunicative şi lingvistice sînt speciale, după care este determinat nivelul cunoştinţelor elevilor la această disciplină. Însă cerinţele pentru liniile socioculturale şi de activitate au caracter general, şi se subordonează obiectivelor de învăţămînt ale primelor două linii de conţinut, astfel încît performanţa lor este monitorizată prin intermediul cerinţelor pentru deprinderea componentelor de limbă şi comunicare din programe. Stăpînirea acestor abilităţi şi aptitudini de bază este o condiţie importantă pentru formarea la elevi a competenţelor socioculturale, de activitate, care este unul din componentele competenţei de comunicare, indicele dezvoltării generale a elevilor.

Partea întîi a programei constituie tipurile de comunicare, formarea abilităţilor comunicative. Ea este una din direcţiile care, concomitent cu altele două, contribuie la îmbogăţirea vocabularului şi însuşirea normelor limbii literare ceea ce asigură dezvoltarea capacităţilor de exprimare a elevilor.

Partea întîi "Comunicarea" se compune din trei părţi:

● receptarea comunicării (audierea, citirea textelor diverse ca stil, tip şi gen);

● reproducerea textelor pregătite anterior (expuneri orale şi scrise, selective, succinte, detaliate);

● întocmirea compoziţiilor proprii: compuneri (naraţiuni, descrieri, raţionament) diverse din punct de vedere al informaţiilor (experienţa proprie, impresii şi observaţii personale, opere citite, tablouri, filme) şi diverse ca gen şi stil (povestire, referat).

Tipurile comunicărilor propuse de programe pentru fiecare clasă permit organizarea şi petrecerea muncii sistematizate: de la ascultare-sesizare, citire a textului la expunere, apoi la compunere (oral-scris).

E necesar ca în cadrul lecţiilor elevii să aibă posibilitatea să se exprime, să comunice sistematic, astfel perfecţionîndu-şi vorbirea.

Pentru a spori activitatea de comunicare a elevilor, este raţional să se stăpînească abilitățile de bază (capacităţi şi deprinderi) de utilizare a limbii în domeniile vitale corespunzător vîrstei şi situației de discuţie (**competenţa de comunicare**).

Realizarea conținutului ei se înfăptuieşte atît la lecții speciale de dezvoltare a vorbirii, precum și la lecţiile de însuşire a bazelor ştiinţei despre limbă, care dă posibilitate pentru a face procesul de formare a competenței de comunicare a elevilor mai eficient.

În **partea a doua** ""Cunoştinţe de limbă (forme gramaticale şi relaţiile dintre ele)" sînt expuse noţiunile lingvistice generale, normele limbii literare, regulile de ortografie şi punctuaţie. Sînt prezente faptele şi legile care contribuie la obţinerea, de către elevi, a unui volum necesar de cunoştinţe despre limba moldovenească. Aceste cunoştinţe constituie baza formării concepţiilor elevilor despre limbă, compun baza unei exprimări literare.

Îmbogăţirea vocabularului şi perfecţionarea structurii gramaticale a comunicării orale şi scrise are loc la fiecare lecţie. Selectînd cuvintele potrivite, profesorul ţine cont de tema viitoarelor expuneri şi compuneri, de informaţiile din manual, de textele studiate la orele de literatură. Una din cerinţele principale ale muncii în această direcţie o constituie dezvoltarea capacităţilor de a observa cuvintele necunoscute, obişnuinţa de a se adresa profesorului pentru explicaţiile necesare şi priceperea de a lucra cu *Dicţionarul explicativ.*

Perfecţionarea structurii gramaticale a comunicărilor elevilor este asigurată şi de învăţarea temelor de gramatică prin intermediul exerciţiilor, care permit elevilor să le aplice în practică atunci, cînd e vorba de studierea unor categorii sau construcţii gramaticale.

Conţinutul materiei care contribuie la însuşirea normelor limbii literare este indicat de programe. Însuşirea normelor limbii literare,însă, are loc nu numai în timpul studierii lexicului, formării cuvintelor, morfologiei, sintaxei, dar şi în procesul dezvoltării vorbirii coerente.

Munca sistematică asupra intonaţiei contribuie la formarea deprinderilor de citire expresivă, intonării propoziţiilor, frazelor. Este necesar ca în timpul lucrului asupra textului să-şi antreneze citirea expresivă şi nici un text să nu fie citit monoton, neexpresiv.

O mare importanţă are şi descoperirea relaţiilor reciproce dintre diferite fenomene de limbă: lexic şi structura cuvîntului, morfologie şi structura cuvîntului, morfologie şi sintaxă, ortografie şi morfologie, punctuaţie şi sintaxă. Aceasta îi va da posibilitate elevului să sesizeze caracterul de sistemă a limbii.

Relaţiile reciproce dintre părţile componente ale ştiinţei despre limbă se înfăptuiesc pe baza principiului succesiunii şi al perspectivităţii, prin compararea materiei învăţate cu cea ce va fi studiată, pe baza concluziilor şi observaţiilor profesorului.

Studierea materiei e construită ţinînd cont şi de relaţiile interdisciplinare, care contribuie la aprofundarea cunoştinţelor, lărgirea orizontului intelectual al elevilor.

Linia de conținut lingvistică se realizează în procesul de asimilare de către elevi a cunoştinţelor sistematice despre limbă și crearea pe baza lor de competențe relevante, ca mijloc de cunoaștere, comunicare, autoexprimare a elevului **(competența lingvistică)**.

Însuşirea materialului propus de programă se bazează pe utilizarea sistematică în procesul de prelucrare a liniei de conținut comunicative a relaţiilor (intradisciplinare): a) cu lexicul, frazeologia, proverbe și zicători; b) cu gramatica (morfologia și sintaxa), c) cu cultura vorbirii şi stilul de exprimare; d) cu textul. Punerea în aplicare a acestor relaţii determină orientarea dezvoltării vorbirii elevilor.

Aplicarea aproape la fiecare lecție a relaţiilor intradisciplinare cu lexicul și frazeologia, proverbe, zicători și aforisme oferă posibilitatea de a îmbogăți în mod succesiv comunicarea elevilor cu aceste mijloacele necesare.

La dezvoltarea socioculturală a elevuilor vor contribui temele oglindite în compartimentul trei al programelor “Tematica instruirii socioculturale”, care va orienta profesorii, autorii de manuale şi literatură metodică la selectarea textelor

corespunzătoare, care aparțin valorilor culturale și spirituale, normelor, care reglează relațiile dintre generații, națiuni, contribuie la dezvoltarea estetică, moral-etică a personalității, intrarea sa organică în socium. Această linie de conținut presupune selecția, prelucrarea şi construirea tematică şi stilistică a textelor orientative, care asigură dezvoltarea capacităţilor şi deprinderilor de comunicare **(competența socioculturală)**. Textele, la rîndul lor, îi vor familiariza pe elevi cu istoria, obiceiurile, tradiţiile, cultura spirituală, comoara artistică, cu oamenii celebri ai poporului moldovenesc, cu principiile general-umane, cu faptul că omul depinde de natură, cum să se adapteze în condiţiile economiei de piaţă. Textele formează un sistem integru, iar conţinutul lor trebuie să devină pilonul exprimării personale a elevilor care vor contribui la îmbogăţirea vocabularului, la formarea convingerilor personale despre lume. În timpul rezolvării întrebărilor şi situaţiilor problematice va avea loc formarea la elevi a deprinderilor şi conduitei economice practice, a drepturilor şi stilului de lucru în echipă, priceperea de a lucra în colectiv, a conversa; a colabora, a lua decizii, ceea ce va fi de folos elevilor în viaţa de toate zilele. De aceea principiul sociocultural de instruire în cadrul orelor de limba moldovenească trebuie să se practice sistematic, nu numai la orele de comunicare orală şi scrisă. Separat ore pentru aplicarea acestei linii de conținut nu se dau.

Cea **de-a patra** parte – "Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor" – prezintă o enumerare a cunoştinţelor, priceperilor, deprinderilor pe care elevii trebuie să le posede în procesul studiului. Aceste cerinţe sînt prezente în toate despărţiturile programelor.

Existenţa în programe a acestor cerinţe are menirea de a spori orientarea comunicativă şi practică a predării limbii moldoveneşti, posedarea liberă a comunicării orale şi scrise.

Rolul **liniei de activitate** se manifestă în formarea motivației de învățare, capacitatea de a organiza munca proprie, în scopul de a obține rezultate, care le vor permite să construiască o linie cu scop bine determinat de acțiune pentru finalizarea cu succes a unei anumite sarcini, de a îmbunătăți abilitățile generale de învățare, stăpînirea abilităților creative, estetico-etice, abilități de cunoaştere, organizatorice și de control (**competența de activitate**).

Realizarea acestei linii de conținut are loc în procesul prelucrării materialului care se referă la linia lingvistică, de comunicare, socioculturală. Prezența în programă a acestor cerințe are drept scop consolidarea competențelor comunicative, oral și în scris.

Amplificarea sistematică a capacităţilor de gîndire a elevilor în procesul studierii limbii materne are o mare însemnătate pentru formarea culturii lingvistice, adică pentru posedarea formelor, metodelor, procedeelor principale ale gîndirii: compararea, generalizarea, modelarea, precum şi sesizarea conştientă a structurii propriei activităţi de cunoaştere, activităţi oglindite în **„**Linia de actvitate (strategică)", ce poartă un caracter de acţiune.

Separat ore pentru linia de activitate, de asemenea, nu se oferă.

Nu mai puțin important în studierea limbii este utilizarea conexiunii interdisciplinare. Ea asigură integrarea limbii cu alte discipline, influențează în mod activ dezvoltarea calităților intelectuale și morale ale individului, conștiința și gîndirea, abilitățile de comunicare.

În acest sens, structurarea conținutului învăţării limbii moldovenești, atît la nivelul programei cît şi a manualelor, reieşind din relațiile **intra- și interdisciplinare** oferă posibilitatea pentru a neutraliza neajunsurile liniare tradiționale, asigură dezvoltarea sistematică și cuprinzătoare de comunicare a elevilor pe tot parcursul perioadei de instruire (formare) în școală.

Selecția materialului pevăzut și sistematizarea studierii limbii moldovenești în clasele 5-9 se înfăptuieşte pe baza utilizării și combinării principiilor didactice și metodologice.

Intensificarea sistematică a abilităților de gîndire ale elevilor în procesul studierii limbii materne este de mare importanță pentru formarea culturii lingvistice.

Realizarea principiului de cunoaştere problematică, precum şi al orientărilor strategice asigură formarea bine orientată a experienţei de activitate creatoare, pe care trebuie s-o posede fiecare elev.

Programa prezintă o distribuție orientativă a orelor, iar orele de rezervă pot fi utilizare la discreția profesorului care are posibilitatea, dacă este necesar, să facă unele corecţii (orele pot fi folosite pentru însușirea insuficientă a materialului deja studiat sau uitat, consultații, lecții individuale cu elevi etc.).

Clasa a 5–a
(105 de ore, 3 ore pe săptămînă; disponibile – 8 ore)

I. COMUNICAREA
(20 ore + 4 de ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
3	**Noţiuni despre comunicare**	
	Actualizarea noţiunilor generale despre comunicare. Tipuri de comunicare: audierea, citirea, vorbirea, scrierea. Adresatul (receptorul), adresantul (emiţătorul); Comunicarea orală şi scrisă, monologată şi dialogată. Formule de bază pentru menţinerea unei conversaţii. **Tema şi ideea** exprimării. Familiarizarea cu particularităţile comunicării corecte (corectitudine, logică, succesiune, claritate, expresivitate, oportunitate); lacune, greşeli în comunicare (exerciţii practice).	**Elevul/eleva**: ● cunoaşte tipurile de comunicare; ● deosebeşte activitatea comunicativă de noţiunile de limbă, tipurile de comunicare; ● se orientează în situaţia de comunicare şi în sfera de conversaţie; ● respectă cerinţele comunicării corecte; ●înţelege şi diferenţiază comunicarea orală de comunicarea scrisă; ●deosebeşte exprimarea dialogată şi monologată; ● descoperă lacune, greşeli în comunicare;
	Textul şi particularităţile lui: ideea principală şi cea secundară. Alineatul. Planul simplu. Divizarea textului în alineate.	● reproduce textul pregătit anterior; ● povesteşte selectiv şi detaliat textul după un plan simplu întocmit de sine stătător; ● analizează textul şi detemină ideea principală, secundară; ● divizează textul în alineate;
	Noţiune de stil. Stilurile limbii. Stilul oral. Stilul artistic şi stilul ştiinţific. Sferele de întrebuinţare ale acestora. Greşeala stilistică (aplicativ).	● deosebeşte stilul artistic de cel ştiinţific; ●foloseşte cunoştinţele acumulate despre stilurile limbii în timpul exprimări; ● identifică greşeala stilistică şi o

		corectează;
	Tipuri de comuncare: naraţiunea, descrierea, raţionamentul. Paricularităţile relatării unor fapte şi întîmplări în baza experienţei personale. Descrierea obiectelor, animalelor. Întocmirea rezumatului.	●diferenţiază tipurile de comunicare şi le deosebeşte în texte; ●foloseşte cunoştinţele acumulate despre tipurile de comunicare în timpul exprimării părerii personale (oral/scris); ● respectă cerinţele de realizare a unei comunicări; ● întocmeşte rezumatul;
3	**Audierea** **(***receptarea-sesizarea*)	
	Audierea textelor diverse ca stil, tip şi gen. Receptarea după auz a unor texte, fragmente de texte (formularea răspunsurilor la întrebări). Semnificaţia generală a mesajului oral. Formularea ideei principale a textului audiat. Expunerea textului audiat. Divizarea textului audiat în microteme menţinînd sensul lui. Precizarea corectitudinii structurii gramaticale, formelor lexicale. Verificarea perceperii textului ascultat.	● ascultă cu atenţie textul audiat şi înţelege conţinutul lui conform *"Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor…";* ●determină tema şi ideea textului, lămureşte sensul unor cuvinte şi situaţii din text; ●recunoaşte şi formulează semnificaţiile generale ale mesajului oral; ●precizează tipul şi stilul textului audiat; ●divizează textul audiat în microteme menţinîndu-le înţelesul; ●observă corectitudinea structurii gramaticale şi a formelor lexicale întrebuinţîndu-le în comunicare; ●demonstrează interes faţă de priceperea textului audiat;
4	**Citirea (***lectura***)**	
	Citirea expresivă a textelor diverse ca stil, tip şi gen. Dezvoltarea necesităţii şi interesului de a citi cărţi. Citirea cu voce şi în gînd folosind diferite tipuri de citire. Îmbogăţirea vocabularului folosind diferite tipuri de dicţionare. Determinarea temei şi ideei principale a textului.	● citeşte conştient, cursiv, expresiv texte diverse ca stil, tip şi gen conform vîrstei şi *"Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor…";* ● îşi îmbogăţeşte permanent vocabularul; ● determină tema şi ideea principală a textului citit; ● răspunde la întrebări conform conţinutului textului;

	Răspunsuri la întrebări în baza conţinutului textului. Separarea cuvintelor cheie, propoziţiilor în text. Divizarea textului în microteme menţinînd sensul lui. Schimb echivalent (îmbinarea a două propoziţii în una).	● descoperă ideea principală a textului; ● separă cuvintele-cheie; ● întrebuinţează adecvat mijloacele de expresivitate artistică; ● divizează textul în microteme; ● apreciază cele citite;
5	**Vorbirea**	
	Construirea unui dialog pornind de la o situaţie propusă, folosind formule elementare de menţinere, încheiere a dialogului bazat pe experienţa de viaţă a elevilor. Antrenarea dialogurilor. Expunerea (detaliată, selectivă) a unui text ştiinţific (după un plan simplu). Compunere-descriere după tablou (fără plan); Raţionament bazat pe experienţa de viaţă a elevilor. Întrebări-răspunsuri asupra unui text ştiinţific povestit amănunţit (după plan); Recenzia opiniei unui coleg (după plan); Povestire despre o întîmplare din viaţă.	● alcătuieşte un dialog sau un monolog conform situaţiei de comunicare propuse reieşind din experienţa de viaţă; ● stabileşte ideile în dependenţă de tema dialogului sau a monologului; ● foloseşte formule elementare de menţinere a dialogului sau monologului; ● expune (detaliat, selectiv) textele studiate după un plan întocmit de sine stătător; ● alcătuieşte o compunere-descriere; un raţionament; ● întocmeşte recenzia opiniei unui coleg după plan; ●povesteşte clar despre o întîmplare din viaţă;
5	**Scrierea**	
	Expunerea (detaliată) a unei naraţiuni de volum mic cu elemente de descriere (a obiectelor, animalelor) şi de raţionament (după un plan simplu). **Compunere-naraţiune** bazată pe experienţa de viaţă a elevului (fără plan). **Compunere-descriere** a unor obiecte, animale pe baza propriilor observaţii şi impresii. Compunere-descriere după tablou (fără plan); Recenzia orală a opiniei unui coleg (după planul întocmit); **Raţionament** bazat pe experienţa de viaţă a elevului; Articol informativ pentru gazetă. **Acte oficiale.** Scrisoarea. Adresa.	● expune detaliat naraţiunea cu elemente de descriere; ● alcătuieşte un raţionament după planul simplu; ● alcătuieşte compuneri, expuneri conform programei, folosind diverse tipuri de comunicare; ● alege stilul corespunzător (artistic, ştiinţific); ● precizează greşelile stilistice, ortografice, de punctuaţie şi le corectează; ● foloseşte mijloacele stilistice şi lexicale învăţate; ● întrebuinţează mijloacele de legătură a propoziţiilor, fragmentelor în text; ● îşi exprimă logic, consecutiv,

		clar gîndurile.

Relaţii interdisciplinare: opera artistică şi componentele ei: tema, ideea operei artistice; naraţiunea, descrierea (obiectelor, animalelor) în operele studiate; comentarea faptelor eroilor (literatura); descrierea orală a unei picturi: obiect, animal; expunerea orală a conţinutului unui tablou ce reprezintă momente din viaţa copiilor; observaţii asupra desenelor din natură (arta plastică).

II. CUNOŞTINŢE DE LIMBĂ

(71 de ore + 4 ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul învăţămîntului general al elevilor
1	**Introducere** Limba – factor important de comunicare şi cunoaştere.	**Elevul/eleva:** ● sesizează importanţa cunoaş-terii limbii în procesul comunicării;
6	**Recapitularea şi sistematizarea materiei studiate în clasele 1– 4**	
	Sunetele, literele. Silaba. Accentul. Structura cuvîntului. Ortografia prefixelor. Familiarizarea cu *Dicţionarul ortografic.* Substantivul. Substantive comune şi proprii. Cazurile substantivului. Ortografia substantivelor proprii. Adjectivul. Ortografia adjectivelor. Pronumele. Pronumele personale şi ortografia lor. Verbul. Persoanele şi timpurile verbului. Ortografia verbelor însoţite de pronumele personale neaccentuate. Adverbul. Ortografia adverbelor. Conjuncţia. Conjuncţiile ***şi, dar, iar*** – elemente de relaţie între cuvinte. Folosirea virgulei.	● consolidează sunetele şi literele; structura cuvîntului; părţile de vorbire (noţiuni generale); regulile de ortografiere corectă şi de punctuaţie; ● deosebeşte literele de sunete; determină părţile componente ale structurii cuvîntului; ● distinge părţile de vorbire (conform indicilor gramaticali studiaţi); ● foloseşte în vorbire cuvinte diferite după structură şi particula-rităţi semantice, stilistice; ● identifică ortogramele; ● aplică corect semnele ortografice şi de punctuaţie la rectificarea greşelilor; ● foloseşte *Dicţionarul ortografic;*
14	**Noţiuni elementare de sintaxă şi punctuaţie**	

	Sintaxa (noţiuni). Îmbinările de cuvinte. Termenul regent şi termenul subordonat în îmbinările de cuvinte. Propoziţia. Temelia gramaticală a unei propoziţii. Tipul propoziţiilor după scopul comunicării: enunţiative, interogative, exclamative (imperative). Punctuaţia la sfîrşitul propoziţiilor. Intonaţia propoziţiilor. Părţile principale ale propoziţiei. Subiectul unic şi multiplu. Predicatul verbal şi predicatul nominal. Părţile secundare ale propoziţiei. Atributul. Complementul. Complementul direct şi indirect. Complementele circumstanţiale: de loc, de mod, de timp. Propoziţia cu părţi multiple (omogene). Intonaţia şi virgula în propoziţia cu părţi multiple legate prin conjuncţii şi fără conjuncţii. Rolul părţilor multiple în propoziţie. Cuvintele generalizatoare în propoziţiile cu părţi multiple şi semnele de punctuaţie. Adresarea. Semnele de punctuaţie. Intonaţia în propoziţiile cu adresări. Utilizarea adresărilor în vorbire şi în literatura artistică.	● cunoaşte ce studiază sintaxa; noţiuni generale despre: îmbinarea de cuvinte, propoziţie; ● deosebeşte părţile principale şi părţile secundare ale propoziţiei, părţile ei multiple, adresările; regulile folosirii semnelor de punctuaţie; ● determină termenul regent şi termenul subordonat în îmbinările de cuvinte, tipul propoziţiilor după scopul comunicării; ● construieşte îmbinări de cuvinte, şi le întrebuinţează just în vorbire; ● foloseşte corect şi raţional propoziţii diferite după scopul comunicării; ● argumentează, cu ajutorul regulilor învăţate, folosirea semnelor de punctuaţie la sfîrşitul propoziţiilor, în propoziţiile cu părţi multiple, la adersări; ● descoperă greşelile şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: propoziţii interogative, exclamative (imperative) în opere artistice (literatura).		
8	**Noţiuni de fonetică. Grafie. Ortoepie**	
	Fonetica. Ortoepia (noţiuni). Sunetele şi literele. Semivocalele. Consoane sonore şi surde. Grafia. Sunetele grafice. Alfabetul. Distincţia dintre litere şi sunete, dintre pronunţare şi scriere. Grupuri de litere şi sunetele corespunzătoare: ***ia, ea, ie, chi, che, ghi, ghe, gi, ge, ci, ce.*** Diftongii. Triftongii. Hiatul. Despărţirea cuvintelor în silabe. Trecerea regulamentară a cuvintelor dintr-un rînd în altul. Analiza fonetică a cuvintelor.	● cunoaşte ce studiază fonetica, grafia şi ortoepia; alfabetul; diftongii şi triftongii; vocalele; consoanele; regulile ortografice şi ortoepice; ●deosebeşte vocalele de consoane; recunoaşte în cuvinte hiatul, diftongii şi triftongii; ● trece regulamentar cuvintele dintr-un rînd în altul; ● analizează fonetic cuvintele; ● pronunţă corect sunetele; ●găseşte şi corectează greşelile ortoepice; ●explică, cu ajutorul regulilor învăţate, ortografia cuvintelor; ● descoperă şi rectifică greşelile

		ortografice.
	Relaţii interdisciplinare: sunetul, înregistrarea sunetelor (muzica), rima (literatura).	
7	**Lexicul**	
	Lexicologia – ramură a lingvisticii. Vocabularul limbii moldoveneşti. Cuvîntul şi importanţa lui în exprimare. Familiarizarea cu *Dicţionarul explicativ.* Cuvintele cu sens propriu şi sens figurat. Sinonimele. Antonimele. Omonimele. Familiarizarea cu *Dicţionarul de sinonime, antonime, omonime.* Folosirea sinonimelor, antonimelor, cuvintelor cu sens figurat în exprimare, evitarea repetării aceluiaşi cuvînt.	●cunoaşte ce studiază lexicologia; noţiuni generale despre semnificaţia cuvîntului, despre sinonime, antonime, omonime, cuvinte cu sens figurat; ● explică sensul unor cuvinte necunoscute cu ajutorul *Dicţionarului explicativ* şi al dicţionarelor bilingve; ● selectează sinonime, antonime pentru cuvintele propuse şi le utilizează corect în exprimarea orală şi scrisă.
Relaţii interdisciplinare: epitetul, comparaţia, sinonimele, antonimele – caracteristici ale folclorului (literatura).		
6	**Structura cuvîntului. Fomarea cuvintelor. Ortografia lor**	
	Părţile componente ale cuvîntului: temă, prefix, sufix, rădăcină, desinenţă. Sufixe lexicale şi gramaticale. Sufixe diminutivale şi augmentative. Ortografia prefixelor, sufixelor. Procedee de formare a cuvintelor în limba moldovenească: derivare, conversie, compunere, abreviere. Ortografia cuvintelor compuse. Analiza după structură a cuvintelor.	● cunoaşte părţile componente ale cuvîtului; procedeele de formare a cuvintelor; felurile sufixelor; regulile ortografice; ● determină părţile componente ale cuvîntului; ● formează cuvinte, utilizînd procedeele de formare învăţate; ● determină căile de formare a cuvintelor cunoscute sau aflate din diferite izvoare; ● analizează cuvintele după structură; ● găseşte ortogramele şi explică, cu ajutorul regulilor ortografice cunoscute, scrierea lor corectă; ● aplică cunoştinţele acumulate la ortografierea corectă a cuvintelor; ● găseşte şi corectează greşelile ortografice.

Relaţii interdisciplinare: cuvinte cu sufixe augmentative şi diminutivale în opere artistice (literatura).		
10	**Morfologia. Articolul**	
	Morfologia. Părţile de vorbire (caracterizare generală). Articolul. Articolul substantival (hotărît, nehotărît). Declinarea articolului substantival. Articolul posesiv. Acordul articolului posesiv cu substantivul, pronumele. Ortografia articolului posesiv. Articolul adjectival. Acordul articolului adjectival cu substantivul. Ortografia articolului adjectival. Analiza morfologică a articolelor.	●cunoaşte ce studiază morfologia; felurile articolului substantival; ● declină articolul substantival; ●acordă corect articolele posesive, adjectivale cu substantivele; ● cunoaşte regulile ortografice învăţate; ●precizează categoriile articolelor şi le analizează morfologic; ● ortografiază corect articolele; identifică ortogramele; ●argumentează, folosind regulile ortografice, scrierea corectă a articolelor; ● descoperă greşelile şi le rectifică.
Relaţii interdisciplinare: cuvinte însoţite de articole substantivale, adjectivale, posesive în opere artistice (literatura).		
11	**Substantivul**	
	Substantivul – parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale substantivului. Substantive animate şi inanimate, comune şi proprii. Ortografia substantivelor proprii. Folosirea substantivelor – sinonime în comunicare. Genul substantivului. Substantive epicene. Numărul substantivului. Substantive defective de singular sau plural. Substantive colective. Cazurile substantivului. Funcţiile sintactice ale substantivului. Declinarea substantivelor comune cu articol hotărît şi articol nehotărît. Declinarea substantivelor proprii. Ortografia substantivelor comune. Formarea substantivelor. Analiza morfologică şi sintactică a substantivului.	●cunoaşte trăsăturile morfologice ale substantivului şi funcţiile lui sintactice; procedeele de formare a substantivelor; felurile substanti-velor; regulile ortografice învăţate; ●recunoaşte în texte substantivele şi le analizează morfologic şi sintactic; ●determină tipul substantivelor, funcţiile lor sintactice; ● formează substantive noi prin diferite căi; ● declină substantivele comune şi proprii; ●foloseşte în comunicare substantivele-sinonime; ● identifică ortogramele; ● explică, folosind regulile

		ortografice, scrierea corectă a lor; ●ortografiază corect substantivele, aplicînd regulile ortografice învăţate; ●descoperă greşelile şi le rectifică.
Relaţii interdisciplinare: folosirea majusculei în cuvintele-denumiri (istoria, geografia); substantive ce conţin sufixe augmentative şi diminutivale în opere artistice (literatura).		
8	**Verbul**	
	Verbul – parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale verbului. Funcţiile sintactice ale verbului. Conjugările verbului. Moduri personale. Modul indicativ şi timpurile lui. Ortografia verbelor la modul indicativ. Formarea verbelor. Analiza morfologică şi sintactică a verbului.	●cunoaşte trăsăturile morfologice ale verbului şi funcţiile lui sintactice; procedeele de formare a verbelor; conjugările verbului; modul indicativ; modurile personale; regulile ortografice învăţate; ●identifică în texte verbele şi determină indicii gramaticali ai verbului; ● comunicînd, utilizează raţional verbele; determină conjugările verbelor; ● conjugă verbele la modul indicativ; ● formează verbe prin diferite mijloace; ● identifică ortografia verbelor la modul indicativ şi explică, folosind regulile ortografice învăţate, scrierea corectă a lor; ● descoperă greşelile şi le corectează; ● analizează morfologic şi sintactic verbele studiate.
Relaţii interdisciplinare: epitetul, personificarea (literatura).		
4	**REPETAREA MATERIEI LA SFÎRŞIT DE AN.**	

III. TEMATICA INSTRUIRII SOCIOCULTURALE

Temaica orientativă

● Limba-factor important de comunicare şi cunoaştere.

Întrebare-problemă: E necesară oare influenţa unui om asupra altui?

● Ucraina-Patria mea. Călătorie imaginară prin ţară.

Întrebare-problemă: Dragostea de Patrie – datorie sacră a fiecărui cetăţean sau condiţie a autoinstruirii?

● Cultura spirituală a moldovenilor. Tradiţii şi obiceiuri moldoveneşti.

Întrebare-problemă: De ce e necesară păstrarea şi ocrotirea tradiţiilor, obiceiurilor naţionale?

● Cultura moldovenească în mediul culturilor universale.

Întrebare-problemă: Cum a influenţat cultura altor popoare asupra culturii moldoveneşti?

● Arta moldovenească: frumuseţea arhitecturii naţionale, pictura, teatrul, cinematografia, literatura, ornamentarea. Monumente istorice şi arhitecturale.

Întrebare-problemă: Ce monumente ale arhitecturii moldoveneşti îmi plac mai mult?

● Personalităţi celebre moldoveneşti: scriitori, pictori, savanţi, constructori, muncitori, plugari, ostaşi.

Întrebare-problemă: Poate oare să devină personalitate celebră orice cetăţean?

● Cultura materială a moldovenilor. Agricultura şi felurile ei: pomicultura, viticultura, legumicultura.

Întrebare-problemă: În ce constă frumuseţea culturii materiale a moldovenilor?

● Pîinea. Respectul faţă de pîine. Pîinea şi sarea în viaţa poporului.

Întrebare-problemă: De ce se spune că pîinea pe masă e bucurie în casă?

● Etica comunicării şi normele conduitei morale.

Întrebare-problemă: Care este rolul eticii şi moralei în viaţa omului?

● Natura. Lumea animală şi vegetală. Situaţia ecologică.

Întrebare-problemă: Cum contribui eu la ocrotirea naturii?

- Jocurle sportive şi sănătatea.

Întrebare-problemă: Pot, oare îmbunătăţi sănătatea jocurile sportive?

Linia strategică

Elevul/eleva cu ajutorul profesorului, cu ajutorul parţial al profesorului ori idependent determină circumstanţele şi scopurile activităţii sale de cunoaştere, îşi programează activitatea şi o realizează, apreciază rezultatele obţinute reieşind din conţinutul materialului prevăzut de programă. Analizează, noţiuni lingvistice, legităţi, compară, generalizează, evidenţiază principalul, dobîndeşte unele informaţii din diferite izvoare de sine stătător. Este capabil să sistematizeze, să confrunte, să interpreteze informaţia acumulată, să transfere cunoştinţele şi deprinderile acumulate anterior în situaţii noi. Observă şi formulează unele probleme intervenite în procesul propriei formări, îşi argumentează opinia şi este capabil (ă) să-şi aprecieze critic activitatea sa.

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – **20 ore** + 4 ore disponibile;

limba – **71 ore** + 4 ore disponibile;

lucrări de control – **6** ore

Clasa a 6–a
(122 de ore, 3,5 ore pe săptămînă; disponibile – 10 ore)

I. COMUNICAREA
(**20** ore + 4 de ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
4	**Noţiuni despre comunicare**	
	Recapitularea noţiunilor despre comunicare. Aprofundarea cunoştinţelor la tema "Comunicarea". Tipuri de comunicare (audierea, citirea, vorbirea, scrierea). Părţile componente ale situaţiei de comunicare: vorbitorul, destinatarul, tema, ideea principală, scopul, ambianţa (exerciţii practice). **Textul.** Repetiţii, sinonime, antonime, pronume, conjuncţii, adverbe – rolul lor în texte. Selectarea şi sistematizarea informaţiilor, materialelor pentru viitoarele compuneri (practic). Planul simplu, compus al unui mesaj (exerciţii practice). **Stilurile limbii**. Stilul oficial-administrativ. Descrierea interiorului şi a naturii. Asamblarea în acelaşi text a diverselor tipuri de comunicări (naraţiune şi descriere, naraţiune şi raţionament).	**Elevul/eleva :** ●îşi consolidează, aprofundează cunoştinţele despre tipurile de comunicare; ●foloseşte cunoştinţele acumulate despre situaţia de comunicare şi componentele ei; ●descoperă tema şi ideea principală; ● deosebeşte în texte repetiţiile, sinonimele, antonimele, pronumele, conjuncţiile, adverbele şi apreciază rolul lor ; ● selectează şi sistematizează materialul pentru viitoarele compuneri; ● alcătuieşte planul simplu, compus al mesajelor; ● îşi aprofundează cunoştinţele despre stilurile limbii; ●îmbină cu pricepere elementele narative şi cele descriptive; cele narative cu raţionament;
3	**Audierea** (*receptarea- perceperea*)	

	Audierea textelor diverse ca stil, tip şi gen; Alcătuirea planului simplu al celor audiate. Audierea selectivă a unor fragmente dintr-un text cu însăcinări. Formularea întrebărilor pentru unele fragmente, audiate. Formularea ideii principale a textului citit. Extinderea şi prelungirea textului audiat. Expunerea detaliată a textului audiat.	● ascultă cu atenţie textul, percepe şi reţine conţinutul lui conform "Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor…"; ● fixează structura exprimării sale în dependenţă de stilul, tipul comunicării; ● apreciază textele audiate selectiv; ● formulează ideea principală a textului citit; întrebări în baza fragmentului; ● alcătuieşte planul simplu al celor audiate; ● observă şi corectează greşelile ortoepice în comunicarea colegilor; ● expune detaliat textul;
4	**Citirea (lectura)**	
	Citirea expresivă a textelor diverse ca stil, tip şi gen. Formarea interesului şi necesităţii faţă de lectură. Desăvîrşirea capacităţior de citire cu voce şi în gînd. Citirea selectivă a unor fragmente din text. Îmbogăţirea vocablarului. Folosirea diferitor tipuri de dicţionare. Formularea întrebărilor care se referă la textul citit. Evidenţierea în text a cuvintelor cheie, propoziţii. Alcătuirea planului compus al textului citit.	● demonstrează interes şi curiozitate faţă de lectură; ● citeşte expresiv texte diverse ca stil, tip şi gen conform ceriţelor „*Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor*..."; ● îşi perfecţionează citirea cu voce şi în gînd conform normelor ortoepice şi de intonaţie; ● îşi îmbogăţeşte permanent vocabularul; ● foloseşte diferite tipuri de dicţionare; ● conştientizează aspectul logic al textului; ● înţelege valoarea celor citite; ● confirmă gîndul (raţiunea) cu

		citate din text; ● apreciază emoţiile şi sentimentele exprimate în text; ● evidenţiază în text cuvintele cheie; ● expune textul citit în baza planului compus; ● alcătuieşte planul compus;
4	**Vorbirea**	
	Antrenarea dialogurilor. Susţinerea dialogurilor pornind de la o situaţie-temă propusă. Expunerea (detaliată, selectivă) a naraţiunii ce conţine elemente de descriere (a interiorului, naturii) şi de raţionament. Povestirea pe baza celor văzute, observate personal. Selectarea şi sistematizarea informaţiilor, materialelor pentru realizarea viitoarelor compuneri. Compunere-descriere (a interiorului, naturii) pe baza propriilor impresii şi după tablou. Raţionament despre fapte, acţiuni ale persoanelor (bazat pe propriile observaţii şi impresii). Întrebări-răspunsuri asupra unui text ştiinţific, povestit detaliat sau selectiv după tabel, după un plan bine pregătit sau alcătuit de sine stătător.	● alcătuieşte un dialog conform situaţiei propuse; ● respectă regulile de susţinere a dialogului; ● foloseşte formulele de iniţiere, menţinere şi încheiere a unui dialog; ● determină normele limbii literare, evită pleonasmele; ● îşi exprimă părerea despre cele discutate; ●descrie detaliat şi selectiv naraţinea şi expune textul după planuri întocmite de sine stătător; ● ia în consideraţie particularităţile unei compuneri indicate de programă; ● formulează întrebări-răspunsuri asupra unui text ştiinţific, povestit detaliat sau selectiv; ● alcătuieşte un raţonament bazat pe propriile observaţii;
5	**Scrierea**	
	Descrierea interiorului şi a naturii. Asamblarea în acelaşi text a diverselor tipuri	● întocmeşte planul simplu al propriei expuneri;

	de comunicări (naraţiune şi descriere; naraţiune şi raţionament). Compunere-descriere (a interiorului, naturii) pe baza propriilor impresii şi după tablou. Alcătuirea planului simplu al compunerii. Raţionament despre fapte, acţiuni ale persoanelor (bazat pe propriile observaţii şi impresii). Povestire despre cele văzute, observate personal. Compunere-narativă după un tablou tematic. Articol pentru gazetă (sub forma unui raţionament) despre unele fapte, acţiuni ale persoanelor. Acte oficiale. Planul de lucru.	● stabileşte stilul corespunzător al expunerii (ştiinţific, artistic, oficial-administrativ); ● selectează şi sistematizează de sine stătător informaţii auxiliare; ● povesteşte detaliat şi selectiv după planuri simple şi compuse întocmite de sine stătător . ● respectă particularităţile unei compuneri indicate de programă; ● utilizează diverse tipuri de comunicare (inclusiv, descrierea interiorului, naturii); ● alcătuieşte un plan de lucru, un anunţ; un articol pentru gazetă; ● selectează mijloace lingvistice care corespund temei, ideii, stilului şi tipul expunerii, compunerii; ● alcătuieşte o compunere narativă după un tablou tematic.
Relaţii interdisciplinare: interiorul şi natura în opere artistice; caracterizarea orală a personajului literar; recenzia scrisă a unei mici opere artistice (literatura); discuţii orale pe teme matematice (matematica); descrierea orală a picturilor de interior; expunerea orală a conţinutului unei picturi avînd ca subiect fapte, acţiuni ale oamenilor (arta plastică).		

II. CUNOŞTINŢE DE LIMBĂ
(86 de ore + 6 ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	**Introducere** Bogăţia şi frumuseţea limbii moldoveneşti.	**Elevul/eleva:** ● cunoaşte mijloacele artistice, procedeele plastice ale limbajului artistic.
5	**Repetarea şi sistematizarea materiei studiate anterior**	
	Tipurile propoziţiilor după scopul comunicării. Părţile de propoziţie (inclusiv şi părţile multiple). Adresarea. Semnele de punctuaţie la adresări.	● identifică tipurile propoziţiilor după scopul comunicării;

	Fraza. Punctuaţia în frază.	● distinge părţile de propoziţie; fraza; ● deosebeşte semnele de punctuaţie la adresări şi în cadrul frazei;
14	**Lexicul. Frazeologia**	
	Cuvinte polisemantice şi cuvinte monosemantice. Cuvinte de uz general şi cuvinte de uz restrîns. Arhaismele. Neologismele. Dialectismele. Profesionalismele. Împrumuturile. Familiarizarea cu *Dicţionarul de cuvinte-internaţionalisme.* Frazeologismele. Familiarizarea cu *Dicţionarul de frazeologisme.* Cuvintele străvechi moldoveneşti. Utilizarea arhaismelor, neologismelor, dialectismelor, profesionalismelor, împrumuturile şi frazeologismele în diverse texte (ştiinţifice, artistice). ●	● cunoaşte cuvinte monosemantice-polisemantice; noţiuni despre: arhaisme; cuvintele străvechi moldoveneşti; neologisme; dialectisme; profesionalisme; împrumuturi; frazeologisme; ● descoperă în texte cuvinte polisemantice, monosemantice, stabilind rolul lor în comunicare; ● explică sensul frazeologismelor, importanţa lor; ● foloseşte diverse dicţionare; ● utilizează în vorbire, la momentul oportun, arhaisme, neologisme, profesionalisme, dialectisme, împrumuturi şi frazeologisme;
Relaţii interdisciplinare: profesionalisme, arhaisme, neologisme, frazeologisme, cuvinte străvechi moldoveneşti în opere artistice (literatura); termeni (istorie, literatură, matematică, geografie).		
12	**Noţiuni elementare de sintaxă**	
	Fraza. Fraze formate din propoziţii principale şi propoziţii subordonate. Fraze joncţionale şi nejoncţionale. Intonaţia. Punctuaţia în fraze. Vorbirea directă. Cuvintele autorului plasate înaintea vorbirii directe şi după vorbirea directă. Punctuaţia la vorbirea directă. Intonaţia în propoziţia cu vorbire directă. Dialogul. Semnele de punctuaţie la dialog. Intonaţia.	● cunoaşte noţiuni despre frază; vorbirea directă; dialog; regulile folosirii semnelor de punctuaţie; ● determină tipul propoziţiilor în fraze; evidenţiază cuvintele autorului şi locul lor în propoziţia cu vorbire directă; ● construieşte dialoguri, fraze; ● argumentează, cu ajutorul regulilor învăţate, folosirea semnelor de punctuaţie; ● descoperă greşelile şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: vorbirea directă, dialogul în opere artistice (literatura).		

50	**Morfologia. Ortografia**	
16	**Adjectivul**	
	Adjectivul – parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale adjectivului. Adjective variabile şi invariabile. Acordul adjectivului cu substantivul. Formarea adjectivelor. Adjective relative şi calitative. Ortografia adjectivelor. Gradele de comparaţie ale adjectivelor. Funcţiile sintactice ale adjectivului. Analiza morfologică şi sintactică a adjectivului.	● distinge trăsăturile morfologice ale adjectivului; funcţiile lui sintactice, procedeele de formare a adjectivelor; felurile adjectivelor, gradele de comparaţie ale adjectivelor, regulile ortografice învăţate; ● descoperă în texte adjectivele; ● foloseşte în vorbire, corect şi logic, adjectivele, adjectivele-sinonime; determină tipul adjectivelor, funcţia lor sinactică; ● formează gradele de comparaţie ale adjectivelor, adjective noi prin diferite căi; ● analizează morfologic şi sintactic adjectivele; ● identifică ortogramele; explică, folosind reglulile ortografice, scrierea corectă a lor; ● ortografiază corect adjectivele, aplicînd regulile ortografice învăţate; ● descoperă greşelile şi le rectifică.
Relaţii interdisciplinare: folosirea adjectivelor la descrierea obiectelor, animalelor, evenimentelor (istoria, literatura, biologia, geografia); epitetul şi comparaţia (literatura).		
18	**Pronumele**	
	Pronumele – parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale pronumelui. Categoriile pronumelor. Pronumele personal. Declinarea pronumelor personale. Ortografia pronumelor personale. Pronumele de politeţe. Ortografia lor. Funcţiile sintactice. Declinarea pronumelor de politeţe. Pronumele reflexiv. Ortografia pronumelor reflexive care însoţesc verbe. Declinarea lor. Pronumele posesiv. Utilizarea pronumelor	●cunoaşte trăsăturile morfologice ale pronumelui; tipurile pronumelor şi regulile de ortografie a pronumelor; ● atestează pronumele; ● determină funcţiile lor sintactice; ● comunicînd, utilizează corect pronumele; ● determină categoriile pronumelor; ● analizează morfologic şi sintactic pronumele;

	posesive cu articol posesiv. Pronumele demonstrativ. Clasificarea pronumelor demonstrative. Ortografia pronumelor demonstrative.	● identifică ortogramele; ● comentează, utilizînd regulile ortografice, scrierea lor corectă; ● ortografiază corect pronumele, aplicînd regulile ortografice învăţate; ● descoperă greşelile şi le rectifică;
Relaţii interdisciplinare: pronumele în opere literare: proză, poezie (literatura).		
16	**VERBUL**	
	Modul imperativ. Ortografia verbelor la modul imperaiv. Modul conjunctiv şi timpurile lui. Ortografia verbelor la modul conjunctiv. Modul condiţional şi timpurile lui. Ortografia verbelor la modul condiţional. Modul potenţial şi timpurile lui. Ortografia verbelor la modul potenţial. **Moduri impersonale: infinitivul, gerunziul, supinul, participiul.** **Construcţii verbale: infinitivale, grunziale, participiale.**	●cunoaşte trăsăturile morfologice ale verbului şi funcţiile lui sintactice; ● procedeele de formare a verbelor; conjugările verbului; ● identifică în texte verbele şi determină indicii gramaticali ai verbului; ● formează verbe prin diferite mijloace; ●descoperă modurile impersonale; construcţiile verbale; regulile ortografice învăţate; ●identifică modurile impersonale ale verbului, construcţiile verbale şi regulile ortografice studiate; ● recunoaşte în texte verbele la modurile impersonale şi construcţiile verbale; ● formează verbe prin diferite mijloace; ● comunicînd, utilizează raţional verbele; ● descoperă greşelile şi le corectează; ● analizează morfologic şi sintactic verbele studiate.
Relaţii interdisciplinare: epitetul, personificarea (literatura).		
4	**REPETAREA MATERIEI LA SFÎRŞIT DE AN.**	

III. TEMATICA INSTRUIRII SOCIOCULTURALE

Temaica orientativă
● Bogăţia şi frumuseţea limbii moldoveneşti. **Întrebare-problemă**: În ce constă frumuseţea şi bogăţia limbii materne? ● Patria noastră şi baştina mea. Istoria satului, oraşului meu. Istoria formării regiunii şi raioanelor ei. Pământul meu – pământul părinţilor mei. **Întrebare-problemă**: Ce înseamnă să-ţi iubeşti Patria? ● Rudele. Familia. Copacul genealogic al familiei mele. Rolul mamei într-o familie de moldoveni. Respectul tradiţional faţă de capul familiei. Relaţiile părinţi-copii, nepoţi-bunici. **Întrebare-problemă**: Care e rolul familiei în viaţa mea? ● Ziua mea de lucru. Prietenii şi tovarăşii mei. Ziua mea de odihnă. Vacanţa. **Întrebare-problemă**: Cum poţi îmbina munca cu odihna? ● Strămoşii noştri. Omagierea strămoşilor noştri. **Întrebare-problemă**: Ce mă leagă de strămoşii mei? ● Scriitori vestiţi moldoveni: M. Eminescu, V. Alecsandri, I. Creangă, A. Mateevici, I. Druţă. **Întrebare-problemă**: Care este scriitorul meu preferat? ● Frumuseţea naturii în Ucraina. Primăvara, vara, toamna, iarna. Frumuseţea pământului natal. Răsăritul şi asfinţitul soarelui. Florile în viaţa moldovenilor. **Întrebare-problemă**: În ce văd eu frumuseţea naturii? ● Gospodăria casnică: agricultura, apicultura, olăritul, ţesutul, croşetarea. Multitudinea costumelor naţionale moldoveneşti. **Întrebare-problemă**: Care-s ramurile principale ale gospodăriei casnice la moldoveni? ● Arta moldovenească. Arhitectura populară. Modele de biserici, case, mori, pictură de icoane, sculptură în lemn. **Întrebare-problemă**: Ce comori artistice populare cunosc eu? ● Talismanul (amuletul).Şervetul. Coroniţa. Brodatul şi felurile lui. Fîntîna în ograda mea. Cultul apei în popor. **Întrebare-problemă**: Ce este talismanul? Ce talismane cunosc eu? ● A fi sănătos înseamnă a fi modern. **Întrebare-problemă**: Cum contribui eu la păstrarea sănătăţii pesonale?

Linia strategică

Elevul/eleva, sinestătător (e) sau cu ajutorul profesorului, conştient, determină motivul şi scopul activităţilor cognitive, îşi planifică activitatea pentru a-şi atinge scopul, distribuindu-le pe etape, îşi evaluează rezultatele intermediare şi finale şi face anumite corectări.

Compară şi rezumă, elaborează fenomenele de limbă, trage concluzii bazate pe observaţiile proprii, deosebeşte principalul de secundar, acumulează informaţii din diferite surse (de referinţă, literatură artistică, resurse Internet, etc.), lucrează cu texte de diferite tipuri, stiluri şi genuri cunoscute, clasifică, compară, interpretează informaţiile, modelează noţiunile lingvistice, fenomene, legi.

Îşi imaginează obiectivele şi fenomenele descrise verbal, prezice dezvoltarea ulterioara a unor fenomene, transferă cunoştinţele şi competenţele acumulate anterior în situaţii noi, conştientizează structura obiectului de studiu**,** presupune modul de soluţionare a unor probleme şi găseşte argumente pentru a dovedi aceasta. Sesizează şi apreciază frumuseţea fenomenelor lingvistice şi din natură în operele de artă, faptele oamenilor şi performanţele acestora, evaluează critic corespunderea faptelor cu normele morale, evidenţiează incoerenţele observate.

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – **20** de ore + 4 ore disponibile;

limba – **86** ore+ **6** ore disponibile;

lucrări de control – **6** ore

Clasa a 7–a

(88 de ore, 2,5 ore pe săptămînă; disponibile – 8 ore)

I. COMUNICAREA

(**14** ore + 4 de ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
2	**Noţiuni despre comunicare**	
	Consolidarea cunoştinţelor referitoare la text şi stilurile limbii. Stilul publicistic. Planul compus al propriei comunicări (exerciţii practice). Citirea instructivă, de familiarizare şi selectivă. Tipuri de comunicare (audierea, citirea, vorbirea, scrierea). Descrierea exteriorului (persoanelor) şi a acţiunilor; raţionament cu caracter de dezbatere.	**Elevul/eleva:** ● îşi actualizează cunoştinţele despre text, stiluri şi tipuri de comunicare; ● deosebeşte stilul publicistic de alte stiluri cunosute; ● alcătuieşte planul compus al propriei comunicări; ● descrie exteriorul persoanelor, acţiunilor lor; ● foloseşte la momentul potrivit particularităţile de alcătuire a unei descrieri; a unui raţionament;
2	**Audierea** **(***receptarea- sesizarea*)	
	Audierea textelor diverse ca stil, tip, gen (instructive, de familiarizare şi selective). Audierea selectivă a unor fragmente din text cu însărcinări. Alcătuirea planului simplu al unui text ascultat. Audierea textelor cu scopul folosirii informaţiei acumulate în exprimarea proprie.	● ascultă atent texte diverse ca stil, tip, gen conform "*Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor…";* ● înţelege sensul celor audiate; ● foloseşte informaţia acumulată pentru proiectarea exprimării proprii; ●determină fragmentele principale ale textului; ● alcătuieşte planul simplu al textului ascultat; ● apreciază linia de subiect a textului audiat; ● identifică în text greşelile lexice şi gramaticale comise în

		timpul povestirii; ● observă şi corectează greşe-lile de lexic şi gramaticale co-mise de colegi;
3	**Citirea** (*lectura*)	
	Citirea exprsivă a textelor de volum diferit, diverse ca stil, tip, gen. Formarea interesului şi necesităţii de citire a cărţilor. Formarea capacităţii de a identifica în text informaţia concretă şi folosirea ei în alcătuirea comnicării proprii. Alcătuirea planului compus al textului citit. Povestirea detaliată şi selectivă a textului. Îmbogăţirea vocabularului. Intepretara celor citite.	● citeşte expresiv texte de diferite stiluri cu voce şi în gînd de volum diferit în conformitate cu ”Criteriile de apreciere a cunoştinţelor elevilor... ” ; ● îndeplineşte exerciţii de citire expresivă, de antrenare a dicţiei şi intonaţiei; ● alcătuieşte planul compus al textului citit; ● identifica în text informaţia necesară pentru alcătuirea comnicărilor; ● îşi îmbogăţeşte sistematic vocabularul; ● interpretează şi apreciază textele citite;
3	**Vorbirea**	
	Susţinerea unor dialoguri, pornind de la o temă propusă de profesor sau prin alegerea de sine stătător a temei. Reproducerea dialogurilor. Schiţarea conţinutului viitoarei comunicări, pornind de la un plan întocmit, un cuvînt-cheie, un desen, o temă, un moto etc. Expunerea (detaliată) a unui text narativ cu elemente de descriere a exteriorului şi a acţiunilor. Raţionament. Expunerea detaliată a textelor publicistice (după un plan simplu şi compus). Selectarea şi sistematizarea informaţiilor, materialelor pentru realizarea viitoarelor compuneri. Compunere-descriere a exteriorului (după un plan simplu şi unul compus) şi a acţiunilor (după tablou, pe baza impresiilor şi observaţiilor proprii); Raţionament cu caracter de dispută.	● susţine dialoguri pornind de la teme-situaţii propuse de profesor utilizînd diverse tipuri de comunicare; ● apreciază normele limbii literare, evită pleonasmele poate susţine un dialog pe o temă cunoscută sau neunoscuă; ● expune (amănunţit, selectiv) textele după un plan simplu, compus întocmite de sine stătător; ● utilizează stilul corespunzător, în diverse situaţii de comunicare (ştiinţific, artistic, publicistic, oficial-administrativ); ● respectă normele realizării unei comunicări; ● descrie concis; ●selectează din text esenţialul; ● se exprimă laconic şi clar; ● observă şi corectează exprimările greşite ale interlocutorului; ● îşi perfecţionează exprimarea;
4	**Scrierea**	

	Expunerea detaliată a unui text narativ cu elemente de descriere a exteriorului şi a acţiunilor. **Raţionament** după un plan simplu şi unul compus. Selectarea şi sistematizarea informaţiilor, materialelor pentru realizarea viitoarelor compuneri. **Compunere-descriere** a exteriorului (după un plan simplu şi unul compus) şi a acţiunilor (după tablou, pe baza impresiilor şi observaţiilor proprii). **Povestire** după un subiect propus. **Articol** pentru gazetă cu caracter de discuţie. **Acte oficiale.** Recipisa.	● expune amănunţit un text narativ; ● întrebuinţează adecvat mijloacele lexicale şi stilistice; ● evită avalanşa de cuvinte; ● alcătuieşte compuneri (prevăzute de programă) după planul simplu sau compus; ● alege stilul potrivit exprimării (ştiinţific, publicistic artistic, oficial-administrativ); ● întocmeşte o compunere-descriere a exteriorului; ● foloseşte figurile de stil cunoscute; ● respectă normele ortografice şi cele de punctuaţie; ● îşi poate exprima părerea argumentînd-o; ● realizează recipisa.
Relaţii interdisciplinare: caracterizarea eroului literar, recenzia unei cărţi artistice, ştiinţifice (literatura); raţionament pe o temă socială (istoria, geografia); comentarea conţinutului unui tablou, avînd ca subiecte fapte şi acţiuni ale persoanelor (arta plastică).		

II. CUNOŞTINŢE DE LIMBĂ
(**60 de ore + 4 ore disponibile**)

Ore	**Conţinutul materiei de studiu**	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	**Intoducere** Limba moldovenească în familia altor limbi.	**Elevul/eleva:** ● distinge cum se dezvoltă, prosperă limba moldovenească alături de alte limbi ale lumii.
3	**Repetarea materiei studiate** Punctuaţia în propoziţii, fraze. Procedeele de formare a cuvintelor. Părţile de vorbire.	● cunoaşte noţiuni despre propoziţie, frază, părţile de vorbire studiate şi procedeele de formare a cuvintelor;
54	**Morfologia. Ortografia**	
14	**Numeralul**	
	Numeralul **–** parte de vorbire. Trăsăturile morfologice ale numeralului. Categoriile numeralului. Numeralul cardinal. Declinarea numeralului cardinal.	● recunoaşte indicii morfologici ai numeralului; categoriile numeralului; funcţiile sintactice ale numeralelor; regulile

	Ortografia numeralului cardinal. Numeralul ordinal. Declinarea numeralului ordinal. Ortografia numeralului ordinal. Numeralul nehotărît. Ortografia lui. Numeralul adverbial. Ortografia lui. Alte tipuri de numerale şi ortografia lor: numeralul colectiv, numeralul fracţionar, numeralul distributiv, numeralul multiplicativ. Funcţiile sintactice ale numeralelor. Formarea numeralelor. Analiza morfologică şi sintactică a numeralului.	ortografice învăţate; ● utilizează corect în vorbire numerale; ● descoperă numeralele şi determină categoriile şi funcţiile lor sintactice; ● formează numerale; ● declină numeralele cardinale şi ordinale; ●analizează morfologic şi sintactic numeralul; ● identifică ortogramele; ● comentează, utilizînd regulile ortografice, scrierea lor corectă; ● ortografiază corect numeralele aplicînd regulile ortografice învăţate; ● găseşte greşelile şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: citirea corectă a numeralelor în timpul efectuării exerciţiilor şi problemelor (matematica); utilizarea numeralelor în răspunsurile elevilor în cadrul orelor (geografia, istoria).		
6	**Verbul**	
	Verbe predicative şi nepredicative, tanzitive şi intranzitive. Diatezele verbului (activă, pasivă, reflxivă).	● contată trăsăturile verbelor predicative şi nepredicative, tanzitive şi intranzitive. ● formează diatezele verbelor; ● ortografiază corect verbele, aplicînd regulile ortografice învăţate; ● descoperă greşelile şi le corectează; ● analizează morfologic şi sintactic verbele studiate;
8	**Adverbul**	
	Adverbul – parte de vorbire. Indicii morfologici ai adverbului. Clasificarea adverbelor după formă şi după înţeles. Gradele de comparaţie ale adverbelor. Formarea adverbelor. Ortografia adverbelor. Funcţiile sintactice ale adverbelor. Analiza morfologică şi sintactică a adverbului.	●cunoaşte indicii morfologici ai adverbului; funcţiile sintactice ale lui; clasificarea adverbelor după formă şi înţeles; gradele de comparaţie ale lor; regulile ortografice învăţate; ●precizează trăsăturile morfologice ale adverbului; ●formează adeverbe prin diferite căi; ●determină funcţiile sintactice;

		●cunoaşte gradele de comparaţie ale adverbelor; ●analizează morfologic şi sintactic adverbele; ●utilizează în vorbire, corect şi raţional, adverbele; ●identifică ortogramele; ●comentează, utilizînd regulile ortografice, scrierea lor corectă; ●ortografiază corect adverbele aplicînd regulile ortografice învăţate; ●găseşte greşelile şi le rectifică;
Relaţii interdisciplinare: epitetul (literatura).		
10	**Pronumele**	
	Pronumele (repetarea materiei studiate în clasa a 6-a). Pronumele de acentuare. Orografia pronumelui de accentuare. Pronumele interogativ. Pronumele relativ. Pronumele nehotărît. Pronumele negativ. Declinarea pronumelor şi ortografia lor. Funcţiile sintactice ale pronumelor. Analiza morfologică şi sintactică a pronumelui.	● distinge categoriile pronumelor şi funcţiile lor sintactice; regulile ortografice învăţate; ●descoperă pronumele şi determină categoriile, funcţiile lor sintactice; ● utilizează, în comunicarea orală şi scrisă, diverse categorii de pronume; ● declină pronumele; ●analizează morfologic şi sinactic pronumele; ●identifică ortogramele; ●comentează, utilizînd regulile ortografice studiate, scrierea corectă a ortogramelor; ●ortografiază corect pronumele

		aplicînd regulile ortografice învăţate; ●identifică greşelile şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: pronumele în opere literare: poezie, proză (literatura).		
4	**Prepoziţia**	
	Prepoziţia – parte de vorbire auxiliară. Clasificarea prepoziţiilor după structură. Regimul cazual. Raporturile exprimate de prepoziţii. Ortografia prepoziţiilor. Analiza morfologică a prepoziţiilor.	●cunoaşte noţiuni despre prepoziţie; clasificarea prepoziţiilor după structură; regimul cazual; raporturile exprimate de prepoziţii; regulile de ortografie învăţate; ●identifică prepoziţiile; ●determină regimul cazual şi raporturile exprimate de prepoziţii; ●clasifică prepoziţiile; ●utilizează corect, în vorbire, prepoziţiile; analizează morfologic prepoziţiile; identifică ortogramele; ●comentează, utilizînd regulile ortografice, scrierea lor corectă; ortografiază corect prepoziţiile, aplicînd regulile ortografice învăţate; ●descoperă greşelile şi le rectifică;
Relaţii interdisciplinare: prepoziţia în opere artistice: proză, poezie (literatura) şi în texte ştiinţifice (geografia, biologia, matematica, fizica).		
6	**Conjuncţia**	
	Conjuncţia – parte de vorbire auxiliară. Clasificarea conjuncţiilor după structură. Clasificarea funcţională a conjuncţiilor. Conjuncţii coordonatoare: copulative, adversative, disjunctive, conclusive. Punctuaţia cerută de conjuncţiile coordonatoare. Conjuncţii subordonatoare. Ortografia conjuncţiilor. Conjuncţia – element de relaţie a propoziţiilor în frază, a cuvintelor în propoziţie.	●cunoaşte noţiuni despre conjuncţie; clasificarea conjuncţiilor după structură; felurile conjuncţiilor coordonatoare; clasificarea funcţională a conjuncţiilor; regulile de ortografie, de punctuaţie învăţate; ●identifică în texte conjuncţiile; ●determină felul conjuncţiilor după structură; ●precizează felurile conjuncţiilor coordonatoare; ●foloseşte corect conjuncţiile

	Analza morfologică a conjuncţiilor.	în funcţie de elemente de relaţie a cuvintelor în propoziţie, a propoziţiilor în frază; ●analizează morfologic conjuncţiile; ●identifică ortogramele; ●comentează, utilizînd regulile ortografice, scrierea lor corectă; ●ortografiază corect conjuncţiile, aplicînd regulile ortografice învăţate; ●descoperă greşelile şi le rectifică.
Relaţii interdisciplinare: folosirea conjuncţiilor în texte ştiinţifice (istoria, georgafia, biologia, fizica, matematica).		
6	**Interjecţia**	
	Interjecţia în cadrul părţilor de vorbire şi rolul ei în comunicare. Onomatopeele. Funcţiile sintactice ale unor interjecţii. Ortografia interjecţiilor. Punctuaţia cerută de interjecţii. Citirea expresivă a propoziţiilor ce conţin interjecţii. Interjecţia – modalitate de sporire a expresivităţii unei comunicări.	●cunoaşte noţiuni despre interjecţie; onomatopee; funcţiile sintactice ale unor interjecţii; regulile de ortografie şi de punctuaţie învăţate; ●identifică în texte interjecţiile, onomatopeele; ●determină funcţiile sintactice ale unor interjecţii; conversînd, utilizeazeă interjecţiile la locul potrivit, pentru a spori expresivitatea vorbirii; ●citeşte expresiv propoziţiile ce conţin interjecţii; ●identifică ortogramele; ●aplică corect, în exprimarea scrisă, semnele ortografice şi de punctuaţie, motivîndu-le; ●descoperă greşelile şi le rectifică;
Relaţii interdisciplinare: interjecţia – modalitate expresivă, plastică în operele artistice (literatura).		
2	**REPETAREA MATERIEI LA SFÎRŞIT DE AN**	

III. TEMATICA INSTRUIRII SOCIOCULTURALE

Temaica orientativă
● Limba moldovenească în familia altor limbi. **Întrebare-problemă**: Ce pot face eu pentru prosperarea limbii materne? ● Istoria, legenda satului, oraşului meu. **Întrebare-problemă**: De unde începe baştina? ● Cultura spirituală a moldovenilor. Limba maternă. Perle ale creaţiei populare orale. Legende, proverbe, zicători, cimilituri, semne ale naturii. Superstiţiile. **Întrebare-problemă**: E necesară oare păstrarea culturii spirituale? ● Rudele. Familia. Membrii familiei şi profesiile lor. Istoria poporului meu. Stima faţă de cei vîrstnici. Obligaţiile mele faţă de familie, ocupaţiile preferate. **Întrebare-problemă**: Obligaţiile mele faţă de familie. Care sînt ele? ● Pasiunile femeilor: cusutul, împletitul, dantelarea, croşetarea, brodatul. Îndeletnicirile bărbaţilor: lemnăritul, plugăritul, apicultura, radiotehnica. **Întrebare-problemă**: Ce mă pasionează mai mult şi de ce? ● Valori general-umane. Binele, umanismul, caritatea, dreptatea, pacea, prietenia, fidelitatea, cute-zanţa. Calităţile morale negative: cruzime, brutalitate, egoism, zgîrcenie, invidie, trădare ş.a. **Întrebare-problemă**: Ce asigură armonia şi fericirea sufletească? ● Atitudinea omului faţă de lumea înconjurătoare: natură, popor, familie, faţă de sine însuşi. Omul între oameni. **Întrebare-problemă**: În ce constă sensul vieţii? ● Oameni iluştri ai culturii naţionale şi universale. **Întrebare-problemă**: Care e valoarea oamenilor iluştri pentru mine? ● Etica comunicării şi normele conduitei morale. Regulile de comportare în

ospeţie.

Întrebare-problemă: Cunosc eu oare cu adevărat normele conduitei morale?

Linia strategică

Elevul/eleva, sinestătător sau cu ajutorul profesorului, conştient, determină motivul şi scopul activităţilor cognitive, îşi planifică activitatea pentru a-şi atinge obiectivul, distribuind-o în etape, evaluează rezultatele intermediare şi finale şi face rectificările necesare.

Analizează noţiuni lingvistice, fenomene, le compară, rezumă şi le elaborează, trage concluzii reieşind din observaţiile personale, deosebeşte principalul de secundar, dobîndeşte informaţii din diferite surse (de referinţă, ficţiune, resurse internet, etc.), lucrează cu texte de diferite tipuri, stiluri şi genuri, clasifică, compară, interpretează informaţii finisate, modelează noţiunile lingvistice, fenomene, legi.

Îşi imaginează fenomenele descrise verbal, prezice dezvoltarea ulterioara a unor fenomene, transferă cunoştinţele şi competenţele acumulate anterior în noi situaţii, conştientizează structura obiectului de studiu, presupune modul de soluţionare a unor probleme şi găseşte argumente pentru a dovedi aceasta, respinge ipoteza şi afirmaţia falsă.

Observă şi apreciază frumuseţea fenomenelor lingvistice şi din natură în operele de artă, faptele oamenilor şi performanţele acestora, evaluează critic corespunderea faptelor sale normelor morale, evidenţiează incoerenţele observate.

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – **14** ore + **4** ore disponiobile;

limba – **60** ore+ **4** ore disponibile;

lucrări de control – **6** ore

Clasa a 8–a

(**70 de ore, 2 ore pe săptămînă; disponibile – 8 ore**)

I. COMUNICAREA
(**14 ore + 4 de ore disponibile**)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
2	**Noţiuni despre comunicare**	
	Aprofundarea cunoştinţelor despre comunicare, text, tipuri de comunicare, stilurile limbii. **Tipuri de audiere**: detaliată, critică, totală (practic). **Descrierea** localităţii, monumentelor istorice şi culturale. Povestire bazată pe cele aflate (cu angajarea persoanelor în subiect).	**Elevul/eleva** ● îşi aprofundează cunoştinţele despre comunicare, text, tipuri de comunicare, stilurile limbii; ● diferenţiază şi foloseşte tipurile de audiere; ● descrie localitatea, monumentele istorice şi culturale; ● face însemnări, notiţe în procesul ascultării;
2	**Audierea** (*receptarea-sesizarea*)	
	Ascultarea-sesizarea textelor diverse ca stil, tip, gen. Realizarea notiţelor (tematice) în procesul ascultării. Transformarea textului audiat (înlocuirea vorbirii directe cu vorbire indirectă şi invers). Pregătirea comunicărilor monologate, dialogate, în baza textului audiat. Extinderea şi prelungirea textului audiat. Audierea textelor cu scopul folosirii informaţiei acumulate în comunicarea proprie.	●ascultă atent povestirile, prelegerile, comunicările, emisiunile de radio şi televiziune; ●interpretează şi reţine cele audiate; ●face însemnări, notiţe în procesul ascultării; ● face concluzii referitor la cele audiate şi îşi exprimă părerea pesonală; ● analizează diferite opiniii, trage concluzii; ● generalizează cele audiate;
2	**Citirea (*lectura*)**	
	Citirea expresivă a textelor diverse ca stil, tip, gen; Realizarea notiţelor (tematice) în procesul citirii; Examinarea textului cu scopul formulării subiectului studiat, selectarea faptelor şi argumentelor, care se referă la tema dată. Descoperirea în text a momentelor care determină diferite aspecte ale subiectului.	● citeşte expresiv texte diverse ca stil , tip, gen cu voce şi în gînd conform *„Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor...”;* ● face notiţe în procesul citirii; ● înţelege şi prelucrează în mod creativ sensul informaţiei din text;

		● stabileşte logica gîndurilor şi structura textului citit; ● îşi îmogăţeşte permanent vocabularul; ● motivează valorile textului; ● îşi exprimă părerea despre cele citite; ● face legătura dintre conţinutul textului şi experienţa de viaţă;
4	**Vorbirea**	
	Expunerea (detaliată, succintă, selectivă) a naraţiunilor. **Expunerea succintă** a textelor ştiinţifice, publicistice (inclusiv, a emisiunilor tele-radio). Antrenarea dialogurilor. Susţinerea unor dialoguri, care corespund situaţiei propuse (tema este determinată de sine stătător). **Compunere-descriere** a localităţii (stradă, sat, oraş), a monumentelor istorice şi culturale în baza propriilor observaţii şi impresii sau după un tablou. **Informaţie** pe o temă lingvistică ce necesită sistematizarea şi confruntarea materialelor (după un plan simplu şi compus); Povestire în baza celor aflate (cu încadrarea persoanelor în subiect) după planul simplu şi compus.	● expune (amănunţit, succint, selectiv) textele audiate după planul simplu, desfăşurat întocmit de sine stătător; ● alcătuieşte un dialog sau un monolog conform *„Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor...„ ;* ● foloseşte replici de menţinere şi încheiere a dialogului; ● îşi îmbogăţeşte vocabularul în procesul susţinerii unui dialog sau monolog; ● respectă regulile, de menţinere a unui dialog; ● demonstrează interes faţă de cele expuse;
4	**Scrierea**	
	Expunerea (detaliată, succintă, selectivă) a naraţiunilor cu elemente de descriere a monumentelor istorice şi culturale. **Expunerea succintă** a textelor ştiinţifice, publicistice. **Compunere-descriere** a localităţii, monumentelor istorice şi culturale în baza propriilor observaţii şi impresii sau după un tablou (după planul simplu şi compus, avînd următoarele componente: introducere, cuprins, încheiere). **Raţionamen**t pe teme etico-morale, sociale (în stil publicistic) după un plan simplu şi unul compus. **Acte oficiale**. Procesul vebal.	● expune (detaliat, succint, selectiv) naraţiuni cu elemente de descriere a monumentelor istorice şi culturale; ● întocmeşte planuri simple şi compuse; ●stabileşte stilul corespunzător al expunerii; ●utilizează diverse tipuri de comunicare (inclusiv, descrierea localităţii şi a monumentelor istorice şi culturale); ● întrebuinţează mijloacele lexicale şi stilistice; ● alcătuieşte compuneri-descriere selectează stilul potrivit exprimării; foloseşte adecvat citatele; ●redactează compoziţiile proprii;

		. ● respectă normele realizării unei comunicări; elaborează procese-verbale;

II. CUNOŞTINŢE DE LIMBĂ

(**44** de ore + **4** ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	**Introducere** Evoluţia limbii moldoveneşti.	**Elevul/eleva:** ● cunoaşte cum a evoluat şi evoluează limba maternă;
3	**Repetarea şi generalizarea materiei studiate**	
	Părţile de vorbire, trăsăturile lor morfoligice. Ortogame dificile (la preferinţa profesorului).	● îşi consolidează cunoştinţele despre tipul părţilor de vorbire şi trăsăturile lor morfologice, ortogramele dificile;
38	**Sintaxa şi punctuaţia**	
12	**Îmbinarea de cuvinte. Propoziţia**	
	Îmbinarea de cuvinte. Termenul regent şi termenul subordonat. Relaţii de subordonare a cuvintelor în îmbinările de cuvinte: acord, recţiune, aderare. Însuşirea practică a acordului, recţiunii, aderării. Propoziţia şi importanţa ei în vorbire. Clasificarea propoziţiilor după scopul comunicării. Punctuaţia. Clasificarea propoziţiilor după intonaţie (exclamative-neexclamative) şi după aspectul predicatului (afirmative-negative). Clasificarea propoziţiilor după structură: bimembre, monomembre, dezvoltate, nedezvoltate. Propoziţii bimembre: personale hotărîte, personale nehotărîte, generalizatoare. Propoziţii monomembre: nominative, impersonale. Propoziţii complete şi eliptice. Punctuaţia în propoziţii cu predicat-elipsă. Respectarea intonaţiei în propoziţii diverse după scopul comunicării. Întrebarea retorică, întrebările-răspunsuri – modalităţi ale	●cunoaşte noţiuni generale despre îmbinările de cuvinte; tipurile legăturilor cuvintelor în îmbinări; clasificarea propoziţiilor după toate criteriile; regulile de punctuaţie învăţate; ●determină termenul regent şi cel subordonat în îmbinarea de cuvinte, tipul legăturii de subordonare a cuvintelor în îmbinări; ●construieşte, utilizează corect în vorbire îmbinări de cuvinte, propoziţii; ●citeşte expresiv propoziţiile (după scopul comunicării); ●utilizează întrebările retorice, întrebările-răspunsuri ca modalităţi de comunicare expresivă; ●analizează sintactic propoziţiile; ●argumentează corectitudinea

	comunicării orale expresive.	folosirii semnelor de punctuaţie cu ajutorul regulilor învăţate; ● întrebuinţează corect semnele de punctuaţie la sfîrşitul propoziţiilor, în propoziţiile cu predicat-elipsă; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: inversiunea în opere artistice (literatura).		
17	**Părţile principale şi părţile secundare ale propoziţiei**	
	Părţile principale ale propoziţiei. Subiectul unic şi multiplu. Subiectul exprimat şi neexprimat: inclus, subînţeles. Predicatul verbal simplu şi predicatul nominal. Predicatul verbal compus. Părţile secundare ale propoziţiei: atributul, complementul direct, complementul indirect. Complemente circumstanţiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, final, condiţional, concesiv şi consecutiv. Valoarea stilistică a complementului circumstanţial de mod. Cazuri de izolare a subiectelor multiple şi a părţilor secundare. Analiza sintactică a propoziţiilor.	● cunoaşte părţile principale şi părţile secundare ale propoziţiei; regulile de punctuaţie învăţate; ● determină părţile principale şi părţile secundare ale propoziţiei; ● construieşte propoziţii avînd în componenţă părţi principale şi părţi secundare; le utilizează corect în comunicare; ● determină valoarea stilistică a complementului circumstanţial de mod; ● argumentează corectitudinea utilizării semnelor de punctuaţie, apelînd la regulile de punctuaţie învăţate; ● motivează folosirea corectă a semnelor de punctuaţie la izolarea subiectelor multiple, a părţilor secundare; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează.
	Relaţii interdisciplinare: epitetul şi comparaţia în opere artistice (literatura).	
4	**Părţile omogene ale propoziţiei**	
	Părţile omogene ale propoziţiei. Conjuncţiile care introduc părţile omogene în propoziţie şi semnele de punctuaţie utilizate. Cuvintele generalizatoare în propoziţiile cu părţi omogene şi semnele de punctuaţie utilizate. Construirea propoziţiilor cu părţi omogene. Respectarea intonaţiei în propoziţii cu părţi omogene. Analiza sintactuică a propoziţiei cu părţi omogene.	●cunoaşte părţile omogene ale propoziţiei; conjuncţiile care leagă părţile omogene în propoziţie; ●utilizează cuvintele generalizatoare în propoziţiile cu părţi omogene; regulile de punctuaţie învăţate; ●determină părţile omogene; conjuncţiile care introduc părţile

		omogene, cuvintele generalizatoare în propoziţii; ●construieşte propoziţii cu părţi omogene şi le utilizează în comunicare; ●aplică intonarea corespunzătoare a propoziţiilor cu părţi omogene; ● argumentează corectitudinea utilizării semnelor de punctuaţie, apelînd la regulile învăţate; ● motivează folosirea corectă a semnelor de punctuaţie la izolarea părţilor omogene, în cazul utilizării cuvintelor generalizatoare; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează.
Relaţii interdisciplinare: utilizarea părţilor omogene în opere artistice – modalităţi de exprimare artistică (literatura).		
5	**Vorbirea directă. Dialogul**	
	Vorbirea directă. Semnele de punctuaţie utilizate în propoziţia cu vorbire directă. Dialogul şi semnele de punctuaţie folosite. Respectarea intonaţiei în propoziţii cu vorbire directă, la dialog. Citatul. Semnele de punctuaţie.	● cunoaşte construcţia propoziţiilor cu vorbire directă şi indirectă; trăsăturile specifice dialogului; semnele de punctuaţie în propoziţiile cu vorbire directă, şi citate; punctuaţia la dialog; ● determină în propoziţii vorbirea directă, cuvintele autorului; ● utilizează corect, în comunicare, vorbirea directă, citatele; ● construieşte dialoguri în baza subiectelor propuse de profesor; dialogînd, utilizează adecvat formulele de iniţiere, de menţinere şi de încheiere a unui dialog; ● aplică intonaţia cerută de propoziţiile cu vorbire directă; ● citeşte expresiv dialogurile; ● argumentează corectitudinea utilizării semnelor de punctuaţie, apelînd la regulile de punctuaţie învăţate; ● motivează folosirea corectă a semnelor de punctuaţie în

		propoziţiile cu vorbire directă, citate, în dialoguri; ●identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează.
Relaţii interdisciplinare: exprimările dialogate ale personajelor literare (literatura).		
1	**REPETAREA MATERIEI LA SFÎRŞIT DE AN**	

III. TEMATICA INSTRUIRII SOCIOCULTURALE

Temaica orientativă
● Evoluţia limbii moldoveneşti. **Întrebare-problemă:** Cum s-a dezvoltat limba moldovenească? ● Moldova – patria mea istorică. Călătorie imaginară prin ţară. **Întrebare-problemă:** Ce impresii mi-a făcut călătoria imaginară prin patria istorică? ● Poporul moldovenesc. Evoluţia şi formarea lui. Specificul naţional al poporului moldovenesc. **Întrebare-problemă:** Demnitatea şi cusururile caracterului naţional al moldovenilor. ● Gospodăria şi cultura materială a moldovenilor şi ale altor etnii. Aşezarea şi traiul. Costumele naţionale. **Întrebare-problemă:** Cum se modifică cultura materială a mol-dovenilor? ● Cultura spirituală a poporului moldovenesc. Obiceiuri, tradiţii, datini. Credinţa. Mitologia. Arta. Arhitectura, sculptura, pictura, grafica, ornamentul, muzica, teatrul şi învăţămîntul în Ucraina. **Întrebare-problemă:** Ce ten-dinţe se observă în cultura actuală a poporului moldovenesc? ● Limba şi rolul ei în viaţa omului.Limba şi comunicarea. Frumuseţea limbii şi frumuseţea comunicării . **Întrebare-problemă:** Cum îmi dezvolt, perfecţionez eu vorbirea? ● Munca intelectuală şi cea fizică. În lumea profesiilor. **Întrebare-problemă:** Ce profesii cunosc eu? ● Alegerea profesiei. Specificul viitoarei mele profesii. **Întrebare-problemă:** Ce vreau să fiu? ● Valori general-umane: fidelitate, caritate, dragoste, onestitate, generozitate, omenie, îndrăzneală. **Întrebare-problemă:** Cea mai dificilă muncă este munca de formare a persoanei?

● Etica comunicării şi normele conduitei morale.
Întrebare-problemă: Care e diferenţa dintre etica comunicării şi normele conduitei morale?

Linia strategică

Elevul/eleva, sine stătător, conştient (ă) determină motivul şi scopul activităţilor cognitive, planifică activitatea sa pentru a-şi atinge obiectivul, distribuind-o pe etape, evaluează rezultatele intermediare şi finale şi înfăptuieşte rectificările necesare.

Analizează noţiuni lingvistice, fenomene, le compară, rezumă şi le elaborează, trage concluzii reieşind din observaţiile personale, deosebeşte principalul de secundar, dobîndeşte informaţii din diferite surse (de referinţă, ficţiune, resurse Internet, etc.), lucrează cu texte de diferite tipuri, stiluri şi genuri, clasifică, compară, interpretează informaţii finisate, modelează noţiunile lingvistice, fenomene, legi.

Îşi imaginează obiectele şi fenomenele descrise verbal, prezice dezvoltarea ulterioara a unor fenomene, transferă cunoştinţele şi competenţele acumulate anterior în noi situaţii, conştientizează structura obiectului de studiu, presupune modul de soluţionare a unor probleme şi găseşte argumente pentru a dovedi aceasta, respinge ipoteza şi afirmaţia falsă.

Observă şi apreciază frumuseţea fenomenelor lingvistice şi din natură în operele de artă, faptele oamenilor şi performanţele acestora, evaluează critic corespunderea faptelor sale normelor morale, evidenţiează incoerenţele observate.

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – **14** ore + **4** ore disponibile;

limba – **43** ore+ **4** ore disponibile;

lucrări de control – **5** ore

Clasa a 9–a
(70 de ore, 2 ore pe săptămînă; disponibile – 8 ore)

I. COMUNICAREA
(**13** ore + 4 de ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
	Noţiuni despre comunicare	
1	**Tipuri de comunicare** (audierea, citirea, vobirea, scrierea). Varietatea citirii şi audierii textelor. **Aprofundarea** noţiunilor de text, stilurile limbii.	**Elevul/eleva:** ● recunoaşte diversitatea tipurilor de comunicare, varietatea citirii şi audierii textelor; ● generalizează cunoştinţele despre text, stilurile limbii; determină tipul comunicării şi stilul textului;
2	**Audierea** **(***receptarea- sesizarea*)	
	Audierea (totală, detaliată şi critică) a textelor. Înţelegerea textelor de diferite stiluri, tipuri, genuri.	● ascultă atent, conştient texte diverse ca tip, stil, gen conform *„Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor elevilor...”;* ● evidenţiază, reţine esenţialul din textele ascultate; ● înţelege conţinutul textelor audiate, evidenţiază microtemele; ● alcătuieşte întrebări în baza textului audiat; ● îşi exprimă părerea despre cele receptate şi argumentează; ● face însemnări, notiţe în procesul ascultării; ● interpretează atitudinea autorului faţă de cele relatate; ● întocmeşte planul, tezele celor acsultate; ●determină stilul textelor şi îşi argumentează părerea;
2	**Citirea (***lectura***)**	
	Citirea expresivă, rapidă, conştientă a textelor diverse ca stil, tip, gen . Varietatea citirii.	●citeşte expresiv, rapid, conştient texte diverse ca tip, stil, gen conform *„Criteriilor de apreciere a cunoştinţelor*

	Citirea (în gînd) şi înţelegera textelor popular-ştiinţifce.	*elevilor...";* ●apreciază critic conţinutul celor citite; ● îşi argumentează părerea; citeşte şi înţelege conţinutul, formulează tema, ideea principală, evidenţiază microtemele şi le motivează adecvat; ● îşi îmbogăţeşte permanent vocabularul; ● evidenţiază, reţine esenţialul din textele citite; ● interpretează atitudinea autorului faţă de cele relatate; ● alcătuieşte planul, tezele, conspectul celor citite; ● descoperă ideile principale din text;
4	**Vorbirea**	
	Expunerea (selectivă, succintă) a textelor artistice, ştiinţifice, publicistice. Reproducerea dialogurilor. Dialog ce corespunde situaţiei propuse (comunicare particulară, discuţii pe o anumită temă). Compunere pe teme etico-morale şi sociale (folosind stilul publicistic), după un plan desfăşurat; Cuvîntare bazată pe un raport întocmit de sine stătător. Teze pe marginea articolelor cu teme etico-morale şi sociale.	●povesteşte (selectiv, detaliat, succint) după un plan simplu şi unul compus. ●interpretează tema, o realizează subordonînd-o temei şi ideii principale şi făce concluziile necesare; ● selectează, sistematizează informaţii, materiale pentru viitoarele compuneri; le expune, consecutiv, după planuri simple şi compuse, întocmite de sine stătător; ●utilizează stilul corespunzător; ●foloseşte diferite tipuri de comunicare; ●selectează mijloace lingvistice corespunzătoare temei, ideii, stilului comunicării; ●redactează cele create; ● respectă normele realizării unei comunicări; ● alcătuieşte şi întreţine un dialog sau un monolog de un anumit volum conform situaţiei de conversaţie propuse;
3	**Scrierea**	
	Expunerea textelor artistice, ştiinţifice, publicistice (cu însărcinări de creaţie).	● expune conţinutul celor audiate;

	Compunere pe teme etico-morale şi sociale (folosind stilul publicistic), după un plan desfăşurat. Cuvîntare bazată pe un raport întocmit de sine stătător. Teze pe marginea articolelor cu teme etico-morale şi sociale; **Acte oficiale**. Cererea. Biografia (curriculum vitae).	● subliniază informaţia principală în text; ● alcătuieşte un text concis păstrînd stilul textului; ● îşi perfecţionează expimarea srisă; ● alcătuieşte compuneri (prevăzute de programă); ●foloseşte mijloacele expresive ale limbii, mijloacele artistice; ● foloseşte citate în exprimare; ● alcătuieşte diferite texte care aparţin stilului administrativ (cererea, biografia); ● îşi perfecţionează exprimările scrise.
Relaţii interdisciplinare: compunere cu caracter de problemă pe o temă literară (literatura); planul-conspect, teze literar-critice bazate pe conţinutul unor cărţi, unor capitole din manuale (literatura, istoria, geografia).		

II. CUNOŞTINŢE DE LIMBĂ

(**45** de ore + **4** ore disponibile)

Ore	Conţinutul materiei de studiu	Cerinţele de stat faţă de nivelul pregătirii generale a elevilor
1	Limba moldovenească şi actualitatea.	**Elevul/eleva:** ● determină că limba este element al culturii fiecărei persoane;
6	**Morfologia. Repetarea şi generalizarea materiei studiate**	
	Părţile de vorbire flexibile şi neflexibile. Substantivul. Ortografia substantivelor. Locuţiuni substantivale. Substantive mobile, epicene. Adjectivul. Gradele de comparaţie ale adjectivelor. Locuţiuni adjectivale. Ortografia adjectivelor. Pronumele. Ortografia pronumelor. Numeralul. Categoriile numeralului. Adverbul. Ortografia adverbelor. Locuţiunile adverbiale. Verbul. Modurile verbului. Locuţiunile verbale. Prepoziţia. Conjuncţia. Interjecţia. Locuţiuni prepoziţionale, conjuncţionale. Analiza morfologică şi sintctică a părţilor	● cunoaşte părţile de vorbire flexibile şi neflexibile, regulile ortografice şi de punctuaţie; ● descoperă în texte părţile de vorbire flexibile şi neflexibile; ● determină felul lor; ● identifică ortogramele; ●explică, folosind regulile ortografice învăţate, scrierea lor corectă; ● descoperă greşelile şi le rectifică;

	de vorbire.	
Relaţii interdisciplinare: părţile de vorbire neflexibile în texte artistice şi ştiinţifice (istoria, biologia, literatura).		
37	**Sintaxa şi punctuaţia**	
1	**Fraza**	
	Tipuri de propoziţii în frază: principale şi subordonate. Fraza joncţională şi fraza nejoncţională.	● percepe noţiunile despre frază; tipurile propoziţiilor în frază; tipuri de fraze; semnele de punctuaţie utilizate în fraza joncţională şi nejoncţionlă;
5	**Fraza cu propoziţii coordonate**	
	Coordonarea. Fraza joncţională cu propoziţii coordonate copulative, adversative şi disjunctive. Mijloace de realizare a relaţiilor sintactice în fraza cu propoziţii coordonate şi semnele de punctuaţie folosite. Fraza nejoncţională formată prin coordonare. Punctuaţia. Intonaţia în fraza cu propoziţii coordonate. Analiza frazelor.	●cunoaşte noţiunile despre frază; tipurile propoziţiilor în frază; tipuri de fraze; semnele de punctuaţie utilizate în fraza joncţională şi nejoncţionlă. ●cunoaşte tipurile propoziţiilor în fraza cu propoziţii coordonate; mijloacele de realizare a relaţiilor sintactice în frază; ●comunicînd, utilizează corect fraze diverse; ●respectă intonaţia corespunzătoare la lectura frazelor; ●analizează frazele; ●utilizează corect semnele de punctuaţie în fraza joncţională şi nejoncţională cu propoziţii coordonate şi le argumentează; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează.
Relaţii interdisciplinare: descrierea în opera artistică (literatura).		
16	**Subordonarea** Subordonarea (noţiuni). Fraza formată prin subordonare. Tipurile propoziţiilor în fraza formată prin subordonare: principală, subordonată, regentă. Fraza joncţională cu propoziţii	● cunoaşte noţiuni despre subordonare; tipurile propoziţiilor în fraza formată prin subordonare; tipurile propoziţiilor subordonate curcumstanţiale şi

	subordonate. Tipurile propoziţiilor subordonate necircumstanţiale: subiectivă, predicativă, completivă directă, completivă indirectă, atributivă. Tipurile propoziţiilor subordonate circumstanţiale: de loc, de mod, de timp, cauzale, finale, condiţionale. Mijloacele de realizare a relaţiilor sintactice în fraza cu propoziţii subordonate. Locul propoziţiilor subordonate în frază. Semnele de punctuaţie în frazele formate prin subordonare. Intonaţia în fraza cu propoziţii subordonate. Analiza frazelor.	necircumstanţiale; mijloacele de realizare a relaţiilor sintactice în fraza formată prin subordonare; semnele de punctuaţie utilizate în fraza joncţională, formată prin subordonare; ● determină în texte frazele formate prin subordonare; tipurile propoziţiilor subordonate circumstanţiale şi necircumstanţiale; mijloacele de realizare a relaţiilor sintactice în frază; ● utilizează, în vorbire, fraze cu propoziţii subordonate; ● respectă intonaţia corespunzătoare la lectura lor; ● analizează frazele; ● utilizează corect semnele de punctuaţie şi le argumentează; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: determinarea ştiinţifică şi stabilirea relaţiilor cauzale între fenomene (istoria, geografia, chimia, biologia, matematica, fizica).		
4	**Fraza nejoncţională cu propoziţii subordinate**	
	Tipurile propoziţiilor subordonate juxtapuse. Semnele de punctuaţie utilizate. Intonaţia în fraza nejoncţională cu propoziţii subordonate.	● cunoaşte noţiuni generale despre fraza nejoncţională; tipurile propoziţiilor subordonate juxtapuse; semnele de punctuaţie în fraza nejoncţională cu propoziţii subordonate; ● identifică, în texte, tipurile propoziţiilor subordonate juxtapuse; ● utilizează corect, în vorbire, fraza cu propoziţii subordonate juxtapuse; ● respectă intonaţia corespunzătoare la lectura lor; ● artgumentează folosirea corectă a semnelor de punctuaţie; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează;
Relaţii interdisciplinare: descrierea în operele artistice (literatura).		

9	**Fraza cu cîteva propoziţii subordonate**	
	Noţiuni generale despre fraza cu cîteva propoziţii subordonate.Propoziţii subordonate omogene. Propoziţii subordonate neomogene. Punctuaţia. Fraza cu propoziţii consecutiv subordonate. Semnele de punctuaţie în fraza cu cîteva propoziţii subordonate. Fraze mixte. Analiza frazelor. **Vorbirea indirectă. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă. Punctuaţia.**	● cunoaşte noţiuni generale despre fraza cu cîteva subordonate; propoziţiile subordonate omogene şi neomogene; frazele mixte; propoziţiile subordonate consecutiv; semnele de punctuaţie în fraza cu cîteva subordonate; ● identifică în texte frazele cu cîteva propoziţii subordonate; propoziţiile subordonate omogene, neomogene şi cele consecutiv subordonate; frazele mixte; ● transformă vorbirea directă în vorbire indirectă; ●analizează frazele; ● conversînd, utilizează raţional, corect frazele cu cîteva propoziţii subordonate; respectă intonaţia corespunzătoare; ● argumentează utilizarea corectă a semnelor de punctuaţie în fraza cu cîteva propoziţii subordonate; ● identifică greşelile de punctuaţie şi le corectează.
Relaţii interdisciplinare: folosirea frazelor cu cîteva subordonate în descrierile artistice (literatura).		
2	**REPETAREA MATERIEI LA SFÎRŞIT DE AN**	

III. TEMATICA INSTRUIRII SOCIOCULTURALE

Temaica orientativă
● Limba moldovenească şi actualitatea. **Întrebare-problemă:** Locul limbii moldoveneşti în copacul genealogic al limbilor lumii. ● Strămoşii noştri. Ocupaţiile lor cotidiene. Legenda Moldovei şi a Ucrainei. Chişinăul în trecut şi prezent. Oraşul, strada unde eu locuiesc. Casa mea. **Întrebare-problemă:** Merită oare strămoşii noştri stima ge-neraţiei contemporane?

● Cunoştinţele cetăţenilor străini despre Moldova şi Ucraina. Trecutul istoric al Moldovei şi al Ucrainei.

Întrebare-problemă: În ce constă importanţa cronografiei moldoveneşti?

● Renaşterea naţional-culturală în sec. XIX. Ucraina şi Moldova în sec. XX. Învăţămîntul. Rolul Academiei Kievo-Movilene.

Întrebare-problemă: Ce e necesar să renaştem?

● Cultura materială. Prelucrarea lemnului, dogăritul, împletitul din lozii, nuiele, lemnăritul, fieroneria. Medicina populară în viaţa mol-dovenilor. Instrumentele muzicale: naiul, fluierul, ţambalul, ocarina, cimpoiul.

Întrebare-problemă: Care-s ajunsurile culturii materiale a moldovenilor?

● Tradiţiile şi sărbătorile moldovenilor. Obiceiurile. Datinile.

Întrebare-problemă: Ce tradiţii, obiceiuri, datini se păstrează în satul, oraşul natal?

● Prietenia. Prietenii mei. Prietenul adevărat la nevoie se cunoaşte.

Întrebare-problemă: Merit eu să fiu numit prieten (ă) adevărat (ă)?

● Lumea frumosului în natură şi artă (pictură, sculptură, arhitectură, maeştrii picturii murale).

Întrebare-problemă: Care e locul artei în viaţa mea?

● Omul şi natura. Menirea omului. Cunoaşterea adevărului, făurirea binelui. Varietatea lumii animale şi vegetale pe pămînt. Necesitatea ocrotirii naturii. Cultura ecologică a omului.

Întrebare-problemă: Ce pot face eu pentru a ocroti natura?

Linia strategică

Elevul/eleva, sine stătător, conștient determină motivul și scopul activităților cognitive, planifică activitatea sa pentru a-şi atinge obiectivul, distribuind-o în etape, evaluează rezultatele intermediare și finale şi face rectificările necesare.

Analizează noţiuni lingvistice, fenomene, le compară, rezumă şi le elaborează, trage concluzii reieşind din observațiile personale, deosebeşte principalul de secundar, dobîndeşte informații din diferite surse (de referință, ficțiune, resurse Internet, etc.), lucrează cu texte de diferite tipuri, stiluri și genuri, clasifică, compară, interpretează informații finisate, modelează noţiunile lingvistice, fenomene, legi.

Îşi imaginează fenomenele descrise verbal, prezice dezvoltarea ulterioara a unor fenomene, transferă cunoştinţele și competențele acumulate anterior în noi situații, conștientizează structura obiectului de studiu, presupune modul de soluţionare a unor probleme şi găseşte argumente pentru a dovedi aceasta, respinge ipoteza și afirmația falsă.

Oservă şi apreciază frumusețea fenomenelor lingvistice, din natură, în operele de artă, faptele oamenilor și performanțele acestora, evaluează critic corespunderea faptelor sale normelor morale, evidenţiează incoerențele observate.

Repartizarea orientativă a orelor:

comunicarea – 12 ore + 4 ore disponiobile;

limba – 45 ore+ 4 ore disponibile;

lucrări de control – 5 ore